

Makale Künyesi (Araştırma): Karakoç Öztürk, B. ve Alyaprak, A. M. (2024). 2019 ve 2024 ortaokul Türkçe dersi öğretim programlarının eğitim programı ögeleri açısından değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 1122-1158.

<https://doi.org/10.32321/cutad.1558058>

2019 VE 2024 ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ EĞİTİM PROGRAMI ÖGELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Başak KARAKOÇ ÖZTÜRK¹
Aysel Merve ALYAPRAK²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, 2019 Türkçe dersi öğretim programı (TDÖP) ile 2024 yılında uygulanması uygun görülen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin eğitim programının amaç, içerik, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirme ögeleri açısından karşılaştırılarak değerlendirilmesidir. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmış, her iki program da dört temel öge açısından incelenmiştir. Araştırmanın dokümanlarını, 2019 ve 2024 yıllarında yayımlanan Türkçe öğretim programları oluşturmaktadır. Bu kapsamda programların amaç/hedef ögesine yönelik özel amaçlar ve kazanımlar/öğrenme çıktıları, içerik ögesine yönelik temalar dikkate alınmıştır. Programlar söz konusu ögeler açısından incelendiğinde 2019 TDÖP'de sözü edilen konuların 2024 TDÖP'de içeriğinin genişletilerek ve açıklamalı örneklerle birlikte yer aldığı görülmektedir. Bu durumda, her iki programın da yapılandırmacı yaklaşım ekseninde hazırlanmasının rolü önemlidir. Özellikle bilginin öğrenci tarafından aktif olarak yapılandırılması, hazırbulunuşluk kavramının önemsenmesi, ezberci bir yaklaşımdan ziyade yaparak yaşayarak öğrenmenin ön planda tutulması gibi hususlar her iki programın da temelini oluşturmakta ve amaç ifadelerine yansımaktadır.

Türkçe dersi özelinde belirlenen amaçlarda ise dört temel dil becerisinin önemine, sarmal yapıya, tematik yaklaşıma dair bakış açıları benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte önceki programa göre dil bilgisi/dil yapıları gibi konuların daha farklı bir bakış açısıyla ele alındığı görülmektedir. Eğitim durumları ögesine göre ise 2024 TDÖP'de ilk defa yer alan strateji ve yöntem öğretimi uygulama esasları ile üretim atölyesi uygulama esasları başlıkları dikkate alınmıştır. Böylece iki program arasında dikkat çeken farklılıklara ayrıca vurgu yapılmıştır. Bir program geliştirme sürecinin belki de en kritik ögelerinden olan ölçme-değerlendirme ögesi açısından 2019 ve 2024 TDÖP'ler incelendiğinde ise benzerliklerin yoğunlukta olduğu ancak 2024 TDÖP'de yoğun bir içeriğin olduğu ve öğretmenlere örneklerin sunulduğu görülmektedir. Bununla birlikte

¹ Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Doç. Dr. bkarakoc@cu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-5783-3471>

² Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi. alyaprakayselm@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0000-3183-3900>

programlar farklı boyutlarıyla bir bütün olarak incelendiğinde 2024 TDÖP'nin işlevsel olabilmesi için programın uygulayıcıları olan Türkçe öğretmenlerinin de yeterli donanımına sahip olması, bu yetkinliğin programda vurgulanan uygulamalara imkân tanıyacak nitelikte olması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı, eğitim programı öğeleri.

GİRİŞ

Millî Eğitim Kanunu çerçevesinde yer verilen temel ilkelerin uygulanabilmesi, gelişen ve değişen çağın gerektirdiklerine uygun bireyler yetiştirebilmek ancak toplumun ve bireylerin ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmış, kapsayıcı, çağdaş, yenilikçi öğretim programlarıyla mümkündür. Aksi takdirde ülkenin her yerinde farklı eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleşmesi ve bu alanda birliğin sağlanamaması söz konusu olacaktır. Aynı zamanda güncel gereksinimlere cevap vermeyen programların da yetersiz kalacağı açıktır. Bu açıdan öğretim programlarının işlevselliği önem arz etmektedir. Çünkü belirlenen hedeflerin gerçekleştirilebilmesiyle eğitim faaliyetlerinin bir program çerçevesinde yapılması arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır (Çeliköz, 2004).

Program geliştirme alanında yapılan üzerine çalışmalara ülkemizde Selahattin Ertürk ve Fatma Varış'ın çalışmaları öncülük etmiştir. Ertürk (2017, s. 14), yetişek olarak isimlendirdiği eğitim programını "Belli öğrencileri belli bir zaman süresinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümü" olarak tanımlarken, Fatma Varış'a (1996, s. 4) göre, eğitim programı "Bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, millî eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleridir" tanımlamaktadır. Öğretim programı ise eğitim programının bir alt kategorisinde yer alan, okullarda bir dersin öğretimiyle ilgili olarak yapılan tüm faaliyetleri kapsamaktadır. (Aykaç, 2006; Kocayığit ve Aykaç, 2019). Dolayısıyla programların işlevsel bir şekilde hazırlanması gerekmektedir. Bu bağlamda program geliştirme sürecinin de bir devinim içinde, bitmeyen bir süreç olması önemlidir. Nitekim Hjalmarson'a göre (2008) eğitim programları zamanla aşınır; bu aşınmanın ardından içeriğindeki stratejilerle birlikte gelişerek ileri gider ve bu süreç, eğitim programını öğrenci, öğretmen, okul ve toplum özelliklerine göre değiştirir (Gökmenoğlu ve Eret, 2011, s. 668).

Program geliştirme sürecinde bilim, teknoloji, ekonomi ve toplumsal alandaki köklü değişimler ihtiyaç duyulan insan özelliklerini farklılaştırmaktadır. Sözü edilen faktörlere uygun bir program için de bilimin ışığında, bireylerin ve toplumun ihtiyaçlarının dikkate alındığı bir sürece gereksinim vardır. Bundan dolayı somut dönemden-soyut döneme doğru ilk adımların atıldığı, hızlı bir büyüme ve gelişmenin söz konusu olduğu ilköğretimin ikinci kademesindeki öğrenciler için hazırlanacak programların yeterliliği konusu ayrıca önemlidir çünkü bireyler için bu dönem birçok açıdan kritiktir. Dolayısıyla eğitim programının uygulamadaki yansımaları niteliğini taşıyan öğretim programlarının da bu hususlara göre hazırlanması, işlevselliğinin olması gerekmektedir.

Öğretim programları her dersin kendi dinamiği göz önünde bulundurularak hazırlanmaktadır. Ortaokul düzeyi olarak ifade edilebilecek ilköğretimin ikinci kademesi

dikkate alındığında öğrencilerin gelişiminde Türkçe, beden eğitimi, müzik, matematik, sosyal bilgiler gibi derslerin etkin rol oynadığı söylenebilir. Elbette her biri çok önemli ve kıymetli alanlar olmakla birlikte disiplinler arası nitelikteki Türkçe dersinin dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma gibi dil becerilerinin yanı sıra çeşitli yetkinlikleri, sanat dallarını da bünyesinde barındırıyor olması önemlidir. Bu özelliklerinden dolayı bireylerin bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve dil gelişimlerine katkıda bulunabilmektedir. Aynı zamanda anlama ve anlatma gibi becerilerin geliştirildiği temel ders olmasından ötürü bireylerin bu dersteki başarısı diğer dersler üzerinde de belirleyici bir role sahip olmaktadır. Türkçe dersinin planlanan yakın ve uzak hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için nitelikli öğretim programlarına ihtiyaç vardır.

Türkiye’de 2024-2025 eğitim-öğretim yılında, ortaokul beşinci sınıflarda uygulanacak olan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ne kadar sözü edilen çeşitli nedenlerle programlar sürekli olarak güncellenmiştir. Yapılan değişiklikler bazen sadece programın içeriğine yönelik eklemeler ve çıkarmalar, ifade değişiklikleri iken bazen de programa hâkim olan felsefenin değişmesiyle birlikte öğelerin yeniden ele alındığı, daha önce sözü edilmeyen başlıklara yer verildiği, her yönüyle yenilenmiş bir tasarım şeklindedir. Özellikle 2006 yılında kademeli olarak uygulanmaya başlanan Türkçe dersi öğretim programının (TDÖP) yapılandırmacı yaklaşıma dayanarak hazırlandığı ve bunun beraberinde kapsamlı bir değişimin gerçekleştiği bilinmektedir. Şuan da uygulanan 2019 TDÖP ise program geliştirme sürecinde hâkim olan felsefenin değişmemesinden dolayı büyük çoğunlukta aynı ilkeleri dikkate alan ancak çağa ve gerektirdiklerine uyum sağlayacak şekilde güncellenen bir nitelik taşımaktadır.

Program geliştirme, eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü olarak tanımlanmakta (Demirel, 1996) ve ortaya çıkan yeni bir gereksinmeyi karşılamak ya da mevcut uygulamaların yetersiz görülmesi ve yeni bir seçenek sunulması amacıyla yürütülmektedir (Çeliköz, 2004, s. 100). Nitekim 2024-2025 eğitim-öğretim döneminde uygulanması planlanan TDÖP de bu doğrultuda hazırlanan, program geliştirme sürecinin son ürünüdür. Bu bağlamda 2024 TDÖP ile aynı öğretim yılında 6., 7. ve 8. sınıflarda uygulanmaya devam edecek olan 2019 TDÖP’nin, eğitim programının öğeleri açısından karşılaştırılarak değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırma, uygulanan ve uygulanmakta olan iki program arasında nasıl bir farklılık olduğunu ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Bu çalışmada karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılarak “2019 ve 2024 TDÖP’ler arasında eğitim programının öğeleri açısından ne gibi farklar bulunmaktadır?” sorusuna cevap aranmıştır. Dolayısıyla yapılan araştırmanın her iki programın da dört temel ögesine göre detaylı değerlendirilmesinin ürünü olması, yeni öğretim programına yönelik olarak yapılacak araştırmalara ışık tutacak bir niteliğe sahip olduğunu düşündürmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 2019 TDÖP ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ni (2024 TDÖP) eğitim programı öğeleri açısından karşılaştırarak aralarındaki farkı ortaya koymaktır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

2019 ve 2024 TDÖP'ler arasında,

1. amaç ögesi açısından nasıl bir farklılık vardır?
2. içerik ögesi açısından nasıl bir farklılık vardır?
3. öğrenme-öğretme süreci ögesi açısından nasıl bir farklılık vardır?
4. ölçme ve değerlendirme ögesi açısından nasıl bir farklılık vardır?

YÖNTEM

Aşağıda araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama süreci ve veri analiziyle ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

2019 ve 2024 TDÖP'lerin eğitim programı öğeleri açısından karşılaştırılarak değerlendirilmesini hedefleyen çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin & Strauss, 2008 Akt. Kıral, 2020, s. 173). Dolayısıyla programların ilgili öğelerce incelenmesi amacı ve nitel veriler ışığında bulguların ortaya konması adına söz konusu yöntem tercih edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın temel dokümanlarını 2019 TDÖP ve 2024 TDÖP oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında bazı aşamalara dikkat edilmiştir. Öncelikle Türkçe dersi öğretim programlarına Milli Eğitim Bakanlığı resmi web sitesinden erişilmiş ve dokümanlar orijinallik açısından gözden geçirilmiştir. Daha sonra araştırma dokümanlarının ilgili bölümleri araştırma soruları ile ilişkilendirilmiş ve sorularla ilgili kategoriler oluşturularak programlar her iki araştırmacı tarafından da eğitim programı öğeleri açısından değerlendirilmiştir.

Nitel araştırmalarda veri analizi, verilerin anlamlı bir bütün hâlinde özetlenmesini kapsamaktadır (Gay, Mills ve Airasian, 2012). Verilerin analiz edilme sürecinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde veriler, araştırma soruları doğrultusunda belirlenen temalara göre yorumlanabilir ve sunulabilir. Amaç, bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış olarak okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016 Akt. Kıral, 2020, s. 172). Programların araştırma soruları doğrultusunda incelenmesiyle söz konusu iki program; amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme temaları altında karşılaştırmalı olarak yorumlanarak sunulmuştur.

BULGULAR

1. 2019 ve 2024 TDÖP'lerin Amaç Ögesi Açısından Değerlendirilmesi

Özel Amaçlar

2019 TDÖP ile 2024 TDÖP arasındaki farkların ilki, özel amaçlara yöneliktir. 2019 TDÖP'de "Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları" şeklinde bir başlığa yer verilirken, 2024 TDÖP'de bu başlığa "temel perspektif" ifadesi eklenerek "Ortaokul Türkçe Dersi Temel Perspektifi ve Özel Amaçları" olarak güncellenmiştir. Bu ifade ile programın Türkçe dersine dair bakış açısının açıkça ortaya koyulduğu söylenebilmektedir.

Program geliştirme sürecinin en önemli noktalarından biri felsefi temeldir çünkü amaçlar, bu doğrultuda şekil alabilmektedir. Buna göre her öğretim kuramı eğitim felsefesine ve her eğitim felsefesi de felsefi bir yaklaşıma dayanmaktadır (Aslan ve Aydın, 2016). Çalışma kapsamında ele alınan 2019 TDÖP ile 2024 TDÖP'nin temelinde yapılandırmacı yaklaşımın esas alındığı göz önünde bulundurulduğunda her ikisinin öğretime dair bakış açısında benzerlikler olması beklenmektedir. Özellikle bilginin öğrenci tarafından aktif olarak yapılandırılması, hazırbulunuşluk kavramının önemsenmesi, ezberci bir yaklaşımdan ziyade yaparak yaşayarak öğrenmenin ön planda tutulması gibi hususlar her iki programın da temelini oluşturmakta ve amaç ifadelerine yansımaktadır.

Türkçe dersi özelinde belirlenen amaçlarda ise dört temel dil becerisinin önemine, sarmal yapıya, tematik yaklaşıma dair bakış açıları benzerlik göstermektedir. Ancak iki programın ayrıştığı noktalar da mevcuttur. Bu konuyla ilgili olarak programların amaçlar bölümünde belirtilen ifadelerden ön plana çıkanlar ve farklılık gösterenler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Programlarda amaç ögesi açısından öne çıkan ifadeler

2019 TDÖP	2024 TDÖP
Tematik yaklaşım esas alınarak hazırlanan...	Öğrencilerin iletişim kurduğu bireyleri, yazarları, şairleri daha iyi anlayacağı...
Okuma ve yazma kazanımları <i>metin içi, metin dışı ve metinler arası okuma</i> yoluyla anlam oluşturmayı sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır.	...estetik değer taşıyan yazılı ve sözlü üretimler yapacağı...
Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar kazanımların yapısı ve hiyerarşisi öğrencilerin temel dil becerilerinin yanı sıra <i>üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmelerine</i> katkı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.	Bütün dil becerilerine eşit önem verilmiş, her bir beceri için atölye faaliyetleri tasarlanmıştır.
Öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak dil bilgisi ve yazım kuralları ile ilgili kazanımlar artan bir yoğunluk içinde ve aşamalı olarak yapılandırılmıştır.	...değişen dünya koşullarına ayak uydurup söz sahibi olabilmelerini sağlayabilmek için değerlendirme, sorgulama, yorumlama, eleştirel düşünme ve araştırma becerilerini geliştirmek...

Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması	...öğrencilerin ortaokul sonunda eleştirel bir anlama sürecini veya eleştirel bir üretimi gerçekleştirmesine imkân sağlayacak bir yapı...
...zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi	...üst düzey düşünme becerileri gelişmiş, kimlik ve karakteri olgun fertleriyle yetiştirmek.
...okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmeleri	...dil becerileri aracılığıyla kavramsal beceriler, eğilimler, değerler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri ve okuryazarlık becerilerini geliştirmeleri ...sahip oldukları eğilim ve değerlerin olgunlaştırılmasına öncelik verilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi 2019 TDÖP ile 2024 TDÖP’de ön plana çıkan ve farklılık oluşturduğu düşünülen ifadeler vardır. Ancak burada şunu belirtmek doğru olacaktır: 2019 programından alınan bazı ifadeler, 2024 TDÖP’nin amaçlar bölümünde doğrudan yer almadığı için tabloda sunulmuştur ve bunlar uygulanması planlanan programda olmayan hususlar değildir. 2024 TDÖP’nin tamamı incelendiğinde benzer ifadelerin farklı başlıklar altında yer aldığı görülmektedir.

Programların diğer bölümlerinde vurgulanmasına karşın amaç bölümünde yer alan/almayan ifadeler önemli görülmektedir çünkü bu bölüm programın Türkçe dersi için öncelikli olan noktalarını içermektedir. Sözü edilen durumdaki amaç ifadelerinin bu bölümde yer almasının nedeni ise bundan kaynaklanmaktadır.

2019 TDÖP ile 2024 TDÖP’de bireylerin çok yönlü gelişimlerinin desteklenmesine dair yapılan vurgu önemlidir. Eğitim; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor tüm becerileri kapsayan bir süreçtir. Tüm bu becerileri geliştirmeye oldukça açık olan Türkçe dersi için de konunun özel bir amaç olarak belirtilmesi dikkate değerdir. Yine benzer şekilde dilin etkin kullanımına, becerilerin bir bütün olarak algılanmasına, Türk ve dünya kültür, sanatına ait eserlere yer verilmesine dair amaç ifadeleri her iki program için de ortaktır.

Tablo 1’de sunulan ifadeler, programlar arasındaki farklılıkları anlayabilmek için yol gösterici niteliktedir. 2019 TDÖP’de yer alan ‘‘Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar kazanımların yapısı ve hiyerarşisi, öğrencilerin temel dil becerilerinin yanı sıra üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.’’ (MEB, 2019: 8) ifadesinde dil becerileri ile üst düzey düşünme becerilerinin birlikte ele alınması önemlidir çünkü Türkçe eğitiminin temel amaçlarından biri, üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesidir. Düşünme becerilerinin gelişimine yönelik verilecek eğitimin temel dayanaklarından birinin, ana dilinde beceri geliştirmeye yönelik dersler olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bunun temel sebebi ise dilin, düşünme eyleminin temel aracı ve iletişim yöntemi olmasıdır. Bu noktada düşünce ve dilin birbirini içeren ve destekleyen iki unsur olduğu söylenebilir. Dolayısıyla öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin gelişimi için Türkçe dersinin temel öğeleri (metinler, etkinlikler, ölçme değerlendirme faaliyetleri...), başvurulması gereken öncelikli unsurlardır (Özdemir, 2020, s. 951). Dil ve düşünme becerileri konusuna 2024 TDÖP’nin de önem verdiği, gerek amaç ifadelerinde gerekse genel yaklaşımda görülmektedir. Ancak burada bir fark

olarak sunulmasının nedeni, 2019 TDÖP kazanımlarının yapısının ve hiyerarşisinin buna göre düzenlendiği vurgulanırken, 2024 TDÖP’de doğrudan benzer ilişkiyi açıklayan ifadeye rastlanmamıştır.

2024 TDÖP’nin amaçlar bölümünde “*değişen dünya koşullarına ayak uydurup söz sahibi olabilmelerini sağlayabilmek için değerlendirme, sorgulama, yorumlama, eleştirel düşünme ve araştırma becerilerini geliştirmek*” (MEB, 2024, s.5) ifadesiyle üst düzey düşünme becerilerine yer verildiğini görmek mümkündür. Ayrıca değişen dünya koşullarına uyum sağlayan bireyler yetiştirmenin hedeflenmesi de önemlidir. Çağa uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmek, 2019 TDÖP’nin de temel gayelerindedir ancak programda doğrudan benzer bir amaç cümlesi yer almamakta, örtük olarak çıkarımda bulunulabilmektedir.

Tematik yaklaşımı dikkate aldığı amaçlar bölümünde de vurgulayan 2019 TDÖP’ye karşın 2024 TDÖP’de buna dair bir ifadeye rastlanmamıştır. 2019 programının ilerleyen bölümlerinde konuya dair uzun ve detaylı açıklamalara yer verildiği bilinmektedir. “*Tematik yaklaşım esas alınarak hazırlanan öğretim programında okuma ve yazma kazanımları metin içi, metin dışı ve metinler arası okuma yoluyla anlam oluşturmayı sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır.*” (MEB, 2019, s.8) ifadesinde yer alan metin içi, dışı ve metinler arası okuma çalışmaları oldukça önemlidir. Metin içi anlam kurma, tek bir kaynağa dayalı olarak gerçekleştirilen anlam kurmadır. Burada aranılan anlam bir cümlede, paragrafta veya paragraflarda yer almış olabilir. Her nerede olursa olsun metin içi sayılır ve kaynağın sınırları içerisindedir. Burada tanıma ve hatırlama gibi basit düzeydeki bilişsel süreçler kullanılır. Metin içerisinde metin oluşturma söz konusudur. Metin dışı anlam kurmada ise metnin yanında metin (anlamın yanında anlam) üretme söz konusudur ve okuyucu analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey bilişsel süreçleri kullanmaktadır. Metinler arası anlam kurmada metinlerden (anamlardan) metin üretme vardır. Bu tür anlam kurmada da okuyucu üst düzey bilişsel süreçleri kullanır. Okuyucu metinlerle (yazarlarla) tartışarak okumaktadır. Metinler arası okumak ve anlam kurmak metinler arası düşünme ve alternatif bakış açıları geliştirmeye yol açacaktır (Akyol, 2003, s.50-51).

Hayati Akyol’un konuya ilişkin yaptığı açıklamalar dikkate alındığında 2019 TDÖP’nin üst düzey düşünme becerilerini farklı anlam kurma yöntemleriyle bireylere kazandırmayı amaçladığını söylemek mümkündür. 2024 TDÖP’de ise metinlerle anlam kurmaya dair en azından bu bölümde bir ifadeye rastlanmamıştır.

2024 yılında uygulanması planlanan iki adet Türkçe öğretim programı hazırlanmıştır. İlkokul programında (1-4.sınıf) geçen “*okuryazarlıklar*” sözcüğü okuma becerileri açısından umut vermektedir çünkü değişen ve gelişen çağda temel okuryazarlık yeterli değildir. Bununla birlikte bireylerin dijital, eleştirel, görsel, fonksiyonel ve finansal okuryazar gibi vasıfları kazanmaları elzemdir. Çünkü “*kişilerin çağdaş toplumun işlevsel bir üyesi olabilmesi, kendi iş ve yaşam koşullarını düzenleyebilmesi; özgür, bağımsız ve katılımcı bir kişilik oluşturabilmesi; hepsinden de öte çağdaş bir bakış açısı kazanabilmesi okuryazarlık becerilerini geliştirebilmelerine bağlıdır. Yalnızca yazılı ve basılı metinler ile sınırlı kalan; öğrencilerin çevrelerini sarmış durumda olan görsel ve elektronik metinler ile zenginleştirilmeyen Türkçe dersleri öğrencilerin yaşantılarından uzak*

kalmakta, bu durumda derslerin öğrenciye hitap edememesine neden olmaktadır” (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010, s.295).

Tüm bu açıklamalar neticesinde 2024 Türkçe programının felsefesi ve özel amaçları bölümünde yer alan “okuryazarlıklar” sözcüğüne ilişkin beklentiler karşısında ortaokul programının temalarla ilgili bölümünde de okuryazarlık türlerinin isimlerine yer verilmektedir. Bunlar; bilgi okuryazarlığı, sanat okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, sürdürülebilirlik okuryazarlığı, finansal okuryazarlık, vatandaş okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, veri okuryazarlığı, kültür okuryazarlığıdır. Ancak isim vermekten biraz daha öteye geçerek söz konusu okuryazarlık türlerinin uygulamaya dönük detaylandırılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Söz konusu programlar arasındaki bir diğer fark ise değerler konusudur. Özellikle 2019 TDÖP’de “kök değerler” başlığıyla yer alan kavramların 2024 TDÖP’de çok daha önem kazandığını söylemek mümkündür. Öyle ki hem ortak metinde hem de programda konuya ilişkin çokça vurgu mevcuttur ve sayıca da bir artış gözlemlenmektedir. 2019 TDÖP’de on tane olan değer sayısı yeni programda aile bütünlüğü, özgürlük, çalışkanlık, duyarlılık, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, sağlıklı yaşam, tasarruf ve temizlik ile yirmi bire çıkmıştır. Değer ve ahlak kavramlarının programın yaklaşımına da yön veren bir konu olduğunu söylemek mümkündür. Ortak metinde yer alan ifadeler ve infografiklerle Türkçe dersi özelinde hazırlanan öğretim programının içeriği de bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Programların her ikisinde de egemen olan ama 2019 TDÖP’de ayrıca vurgulanan program tasarlama ilkeleri de önem arz etmektedir. Aşamalılık, öğrenci gelişim özelliklerinin dikkate alınması, sarmallık gibi hususlar çağdaş bir yaklaşımla hazırlanan programlar için elzem hususlardır.

Buraya kadar olan bölümde Türkçe dersinin amaçlarına dair genel ifadeler değerlendirilmiştir. Bundan sonra ise daha özel anlamda Türkçe dersi ile öğrencilere kazandırılması hedeflenenlere dair ifadeler incelenmiştir.

Bu bölümle ilgili programlarda yer alan amaçlar büyük oranda benzerlik göstermektedir ancak üzerinde durulması gereken birkaç nokta mevcuttur. İlki okuma ve yazmaya dair ifadelerdir. 2019 TDÖP’de okumanın alışkanlığa dönüşmesinden söz edilirken, 2024 TDÖP’de ilgili konuya dair doğrudan bir amaç ifadesine rastlanmamıştır. Ancak söz konusu programda, okuma ve yazma eyleminde bilişsel ve psikomotor alanlara ek olarak duyuşsal alanın da önemsendiğini görmek mümkündür. Bu açıdan hâkim olan anlayış önemli görülmektedir çünkü her iki beceri de bünyesinde farklı bileşenleri barındırmaktadır. Sanıldığı gibi aksine ne okuma gözün metin üzerinde sıçramalar yapmasıyla sınırlı bir psikomotor eylem ne de yazma mekanik bir eylemdir. “Okuma basılı olan kelimeleri kavrama ve yorumlamayı ifade eden zihinsel anlam oluşturma sürecidir.” (Akyol, 2011; Özdemir, 1990 Akt. Aygün, 2021, s.92). Ancak bununla birlikte okuma motivasyon, tutum, kaygı gibi duyuşsal öğelerden de büyük oranda etkilenmektedir. Aygün (2021) tarafından yapılan bir çalışmanın sonucu da bu duruma bir örnektir. Araştırma sonucunda, okuma kaygısının okuduğunu anlama becerisini anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle, okumaya

ilişkin kaygı düzeyinin öğrencinin okuduğunu anlama beceri düzeyinde rol oynadığı söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde, öğrencilerin okuma eylemleri esnasında çeşitli neden ve düzeylerde kaygılandıkları görülmektedir. Kaygının üst seviyelerde yaşanması durumunda ise öğrenmenin olumsuz etkilendiği bilinmektedir. Dört temel dil becerisine dair eylemler üzerinde de geçerli olan bu durum, özellikle okuma eylemi sırasında gerçekleşen duyuşsal tepkinin de bir kaygının sonucu olduğu ve beraberinde kişilerin okuduğunu anlama becerileri üzerinde önemli bir rolü olduğu yapılan çalışmalarla ortaya koyulmaktadır. Nitekim konuya ilişkin araştırma sonuçları da ifade edilenleri destekler niteliktedir. Kişilerin okumaya karşı duydukları kaygı ile okuduklarını anlama becerileri arasında ters yönlü bir ilişki olduğu söylenebilir.

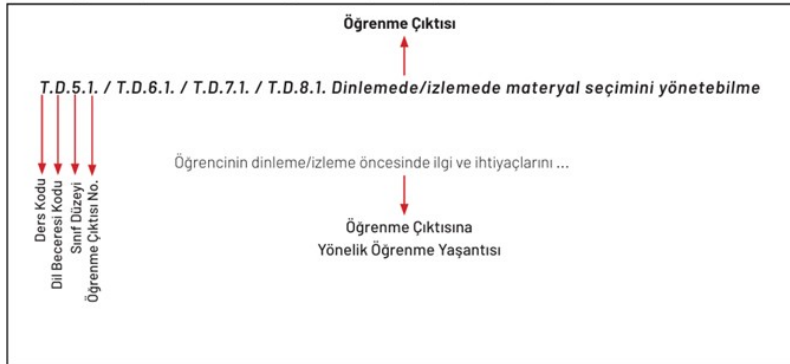
Alanyazındaki çalışmalar dikkate alındığında Bozgün (2021)'ün belirttiği gibi öğrencilerin başarılarında bilişsel gelişimin başat etkisinin olduğuna dair düşüncenin son yıllarda değişen paradigmlar sonucunda farklılaştığı, öğrencinin akademik başarısında ve gelişiminde tek başına bir anlam ifade etmediği anlaşılmıştır. Buna bağlı olarak öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimine ve bu gelişim alanı ile ilişkili olan motivasyon, öz denetim, öz yeterlik gibi değişkenlere araştırmacılar tarafından önem vermeye başlanmıştır. Bundan ötürü geliştirilen öğretim programındaki ilgili anlayış önemlidir. Teoride belirtilenlerin yanı sıra uygulamada yaşanacakların da dikkate alınması gerekmektedir. Yalnız 2024 TDÖP'de tutum geliştirmeye yönelik ayrıca bir detaya ulaşamadığını da belirtmek gerekmektedir.

Bu başlıkla ilgili değinilmesi gereken son nokta ise 2024 TDÖP'de geçen “yazarları, şairleri daha iyi anlayacağı; ana dilini kullanarak estetik değer taşıyan yazılı ve sözlü üretimler yapacağı ve bütün dil becerilerine eşit önem verilmiş, her bir beceri için atölye faaliyetleri tasarlanmıştır.” ifadeleridir.

Büyük oranda benzerlik gösteren amaçlardan; bireylerin yazarları, şairleri anlayabilmelerine ve eşit değerde önem verilen becerilere ilişkin üretimde bulunmalarına dair amaç ifadesi büyük oranda bir yenilik içermektedir. Her iki program da yapılandırmacı anlayışı esas aldığı için bu noktada da benzerlikler vardır ancak bunların uygulamaya dönük ifadelerle güncellenmesi kıymetlidir.

Kazanımlar ve Öğrenme Çıktıları

Şekil 2: Öğrenme Çıktılarına Yönelik Öğrenme Yaşantıları Çerçevesinin Yapısı

(MEB, 2019, s. 19)

2019 ve 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarının amaç ögesi içerisinde ele alınması gereken bir diğer konu ise kazanımlar ve öğrenme çıktılarıdır. Aynı anlama gelse de konunun 2019 TDÖP’de “*kazanım*”, 2024 TDÖP’de “*öğrenme çıktıları*” adıyla karşılandığı görülmektedir. Buna göre sırasıyla dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma dil becerileri ile dil bilgisi alanına dair kazanımların/öğrenme çıktılarının değerlendirmesine yer verilmiştir.

Şekil 2. Kazanımların Yapısı

(MEB, 2024, s. 36)

2019 ve 2024 TDÖP’lere ait olan görseller incelendiğinde aralarındaki en temel farkın kazanım kavramı yerine kullanılan öğrenme çıktıları ifadesi olduğu görülmüştür. Ayrıca 2019 TDÖP’de izlenen ders kodu, sınıf düzeyi, beceri alanı numarası ve kazanım numarası sıralaması 2024 TDÖP’de ders kodu, dil becerisi kodu, sınıf düzeyi, öğrenme çıktısı numarası şeklindedir.

2019 TDÖP’de kazanım olarak belirtilen ifadeler öğrenciye dönük, tam bir yargı bildirirken, 2024 programında öğrenme çıktıları kelime grubu kullanılarak yeterlilik kazanmaya dair ifadelere yer verilmiştir.

“*Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.*” (MEB, 2019, s.209). “*Okumada materyal seçimini yönetebilme.*” (MEB, 2024,s.72).

Öğrenme çıktısına yönelik öğrenme yaşantısının sunulması ise bir diğer yeniliktir. Daha önce yer almayan “*Temalara Yönelik Öğrenme Yaşantılarının Yapısı*” başlığında ise oldukça detaylı ve kapsamlı bir çalışmaya yer verilmiştir.

Dinleme/İzleme Becerisi

2019 TDÖP ile 2024 TDÖP’de dinleme/izleme becerisine yönelik yer alan kazanım/öğrenme çıktısı sayısı arasındaki fark programlar arasında göze çarpan ilk farklılıktır. Bu konuda elde edilen bulgulara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. 2019 ve 2024 TDÖP’lerde Sınıf Düzeylerine Göre Yer Alan Dinleme/İzleme Becerisi Kazanım/Öğrenme Çıktısı Sayısı

	2019 TDÖP (f)	2024 TDÖP (f)
5. Sınıf	12	25
6. Sınıf	12	25
7. Sınıf	14	27
8. Sınıf	14	27
Toplam	52	104

Tablo 2’de görüldüğü gibi 2024 TDÖP, uygulamada olan programdan dinleme/izleme becerisi açısından iki kat öğrenme çıktısına sahiptir. Burada bazı kazanımların, öğrenme çıktısı adı altında tekrar, bazılarının ise ilk defa yer aldığını söylemek mümkündür.

2019 TDÖP’de dinleme/izleme becerisine yönelik iki kazanım yedinci ve sekizinci sınıflar için ortak, bir kazanım ise sadece sekizinci sınıflar için geçerlidir. Bunlar:

“T.7.1.9. Dinlediklerinde/ izlediklerinde başvurulan düşünceyi geliştirme yollarını tespit eder.

T.8.1.12. Dinlediklerinde/ izlediklerinde başvurulan düşünceyi geliştirme yollarını tespit eder.

T.8.1.11. Dinledikleri/ izledikleri medya metinlerini değerlendirir.” (MEB, 2019, s. 51-52) kazanımlarıdır.

Benzer durumun 2024 TDÖP’de de olduğu görülmektedir. İki öğrenme çıktısı sadece yedinci ve sekizinci sınıflar için, diğerleri ise tüm sınıf düzeyleri için ortaktır. Söz konusu iki öğrenme çıktısı şu şekildedir:

“T.D.7.19. / T.D.8.19. Dinlediğinde/izlediğinde kullanılan ikna etme tekniklerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme.

T.D.7.24. / T.D.8.24. Medya içeriğini değerlendirebilme.” (MEB, 2024, s.69-71).

Programlardaki diğer kazanım ve öğrenme çıktısı ifadeleri incelendiğinde, dinleme/izleme becerisine yönelik ortak çok az kazanıma rastlanmıştır. Ortak kabul edilebilecek ifadeler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. 2019 ve 2024 TDÖP’lerde Dinleme/İzleme Becerisine Yönelik Ortak Kazanım/Öğrenme Çıktısı İfadeleri

2019 TDÖP	2024 TDÖP
Dinleme stratejilerini uygular.	Dinlemede/izlemede strateji ve yöntem seçimlerini yönetebilme
Dinlediklerinde/ izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunur.	Dinleyeceğinin/izleyeceğinin içeriğine yönelik tahminde bulunabilme Dinlediğinden/izlediğinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme
Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen, bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder.	Dinlediğinden/izlediğinden geçen anlamını bilmediği söz varlığı unsurlarının anlamını tahmin edebilme
Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir. Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar. Dinlediğini/izlediğini yorumlayabilme	Dinlediğinin/izlediğinin derin anlamını belirlemeye yönelik basit çıkarımlar yapabilme, Dinlediğinin/izlediğinin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlar yapabilme
Dinlediklerinde/ izlediklerinde tutarlılığı sorgular. Dinlediklerinin/ izlediklerinin konusunu belirler. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu tespit eder.	Dinlediğinin/izlediğinin yüzey anlamını belirleyebilme
Dinledikleri/ izledikleri medya metinlerini değerlendirir.	Medya içeriğini değerlendirebilme
Dinlediklerini/ izlediklerini özetler.	Dinlediğini/izlediğini özetleyebilme

Tablo 3’te de görüldüğü gibi ortak kazanım sayısı çok az olmakla birlikte çoğunlukla 2019 TDÖP’de yer alan bir kazanıma karşılık 2024 TDÖP’de yer alan birçok öğrenme çıktısı mevcuttur. Bu noktada ilgili bölümün oldukça detaylı hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Stratejilere oldukça geniş bir alan tanıyan 2024 programının bu sürece destek olabilecek genel ağ, grafik organize edici gibi materyallere yer vermesi önemlidir. Özellikle alanyazında da ihmâl edilen bir beceri olarak kabul edilen dinlemenin, işitsel bir eylemden öte zihinsel yanının da bulunduğu dair programda yapılan gönderme önemlidir. Ancak tam da bu konuyla ilişkili olarak programda kavram yanlışlığının ve tutarsızlığın olduğu düşünülmektedir. “Dinleme Becerisinin Uygulama Esasları” bölümünde yer alan “*Dinlemede öğrencinin sadece işittiklerini, izlemede ise bazen sadece gördüklerini bazen de gördüklerini ve işittiklerini birlikte anlaması söz konusudur. Öğretmen dinleme/izleme uygulamalarında amaca uygun dinleme/izleme materyalini seçerken bu duruma dikkat eder.*” ifadesinde dinlemenin anlamıyla yeterince ilişkilendirilmediği dikkat çekmektedir. Oysa dinleme her şeyden önce bilinçli ve aktif bir eylemdir. Dinleme bu yönüyle işitme kavramından ayrılır. Dinlemede sesleri seçme, dikkatini vererek onları anlamlandırma, yorumlama ve hatırlama söz konusudur.” (Yazar ve Yazar, 2018, s. 81).

2024 TDÖP’de yer alan “Öyküleyici metinlerdeki hikâye unsurlarını belirlemeye yönelik çözümlene yapabilme” ve “Bilgilendirici metinlerde metin yapılarından hareketle önemli bilgileri belirlemeye yönelik çözümlene yapabilme” öğrenme çıktıklarına benzer olarak 2019 TDÖP’de herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır. Öyle ki metin türlerine dair sadece “Hikâye edici metinleri canlandırır.” kazanımı vardır. Bu noktada 2024 TDÖP’DE üst düzey düşünme becerilerini destekleyen, anlamlandırma sürecine destek olabilecek ifadeler olduğunu söylemek mümkündür.

2019 TDÖP’de okuma becerisinin bir kazanımı olarak yer alan söz sanatları konusu, 2024 TDÖP’de dinleme becerisinin öğrenme çıktısı olarak verilmiştir.

2006 TDÖP’de yer alan stratejilerden biri olan ikna etmenin, 2024 TDÖP’de “Dinlediğinde/izlediğinde kullanılan ikna etme tekniklerini belirlemeye yönelik çözümlene yapabilme” şeklinde bir ifadeyle öğrenme çıktısına dönüştürüldüğü görülmektedir. 2015 TDÖP’de ilk defa sözü edilen “çoklu medya kaynakları” ifadesinin 2024 TDÖP’de “Çoklu ortam öğelerine yönelik çözümlene yapabilme” öğrenme çıktısı olarak yer aldığı görülmektedir.

Ölçme-değerlendirmenin en önemli yöntemlerinden biri de kişinin kendisini değerlendirebilmesidir. Bu noktada programda yer verilen “Dinleme/izleme sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme” öğrenme çıktısı önemlidir. Ancak bu konuda daha fazla açıklama yapılması gerektiği düşünülmektedir. Okullarda kullanılan ders kitaplarında yer alan öz değerlendirme formlarının dahi nitelikli bir şekilde uygulanmadığı göz önünde bulundurulduğunda, bu konuya ilişkin yol gösterici açıklamalara yer verilmesi daha etkili uygulamalar yapılmasında etkili olacaktır.

Sonuç olarak dinleme/izleme becerisine yönelik söz konusu programlarda ortak ifadelerin büyük çoğunluğunun tüm sınıf düzeyleri için benzer olduğu, mutlaka açıklama bölümüne yer verildiği ama sınıf düzeylerine göre değişiklikler olduğu görülmektedir.

Okuma Becerisi

2019 TDÖP ile 2024 TDÖP okuma becerisine yönelik yer alan kazanım/öğrenme çıktısı sayısı programlar arasında göze çarpan önemli bir farklılıktır. Bu konuda elde edilen bulgulara Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4. 2019 ve 2024 TDÖP’lerde Sınıf Düzeylerine Göre Yer Alan Okuma Becerisi Kazanım/Öğrenme Çıktı Sayısı

	2019 TDÖP (f)	2024 TDÖP (f)
5. Sınıf	34	26
6. Sınıf	35	26
7. Sınıf	38	27
8. Sınıf	35	27
Toplam	142	106

Tablo 4’te görüldüğü gibi 2024 TDÖP, 2019 programından okuma becerisi açısından daha az öğrenme çıktısına sahiptir. Burada bazı kazanımların, öğrenme çıktısı adı altında

tekrar, bazılarının ise ilk defa yer aldığını söylemek mümkün iken bazılarının ise yeni programda hiç olmadığı görülmektedir.

Okuma becerisi ile ilgili değinilmesi gereken iki önemli husus vardır. Bunlardan ilki 2019 TDÖP’de okuma becerisine dair kazanımların akıcı okuma, söz varlığı ve anlama gibi başlıklar altında verilmesidir. 2024 TDÖP’de ise böyle bir başlıklandırma tercih edilmemiştir.

2006 TDÖP’de dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma, dil bilgisi olarak belirlenen temel öğrenme alanları 2019 TDÖP’de dil becerileri adını alarak dil bilgisine yönelik kazanımların diğer dil becerilerine dağıtıldığı bir form kazanmıştır. 2024 TDÖP’de ise dil bilgisi, dil yapıları adını alarak “Dil Yapıları ve Söz Varlığının Öğretme-Öğrenme Sürecinde Kullanımına İlişkin Esaslar” başlığı altında anlam ve anlatma olarak ele alınmıştır. Programda dil yapılarına dair yapılan açıklamalar incelendiğinde yapılandırmacı anlayıştan hareketle dil bilgisi yerine dil yapısı kavramının tercih edildiği anlaşılmaktadır. Nitekim altıncı maddedeki şu açıklama dikkat çekmektedir: “*Dil yapılarının işlenişi; öğretmenin konuyu tahtaya yazdığı, öğrencilerin de defterine aktardığı, edilgen ve ezbere dayalı bir süreç olmamalıdır. Bu nedenle programda dil yapıları ile ilgili ayrı bir öğrenme çıktısına yer verilmeyerek öğretim aşamasında dil yapılarının bir “amaç” olarak görülmesinin önüne geçilmiştir. Öğrencilerin dil yapılarını bir “araç” olarak kullanıp okuduklarını ve dinlediklerini daha iyi anlayabilmeleri; daha nitelikli sözlü ve yazılı üretimler yapmaları hedeflenmiştir. Böylece hem eklerin hem de söz varlığının işlevlerine odaklanılarak ezberin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple dil yapıları ölçme ve değerlendirme süreçlerine dâhil edilmemelidir.*” (MEB, 2024, s. 12). Programda öğrenciler tarafından sözlü ve yazılı üretimler yapılmasından bahsedilmekte ancak ölçme ve değerlendirmenin yapılmaması gerektiği ifade edilmektedir. Programın dil yapılarına ders kitaplarında yer verilmesi gerektiğini vurgularken aynı konuda programın bir ögesini devre dışı bırakması, dil yapılarını ölçme-değerlendirmeye tabi tutmaması üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur.

5. ve 6. sınıflarda noktalama işaretlerinin ve yazım kurallarının yaygın kullanılan, 7. ve 8. sınıflarda ise az rastlanılan özelliklerinin etkinliğe dönüştürülmesi de yine 2024 programıyla gündeme gelen bir ifadedir. 2019 TDÖP’de zamir, sıfat gibi isimlerle anılan sözcük türlerinin 2024 TDÖP’de “*İsmin yerine tercih edilen söz varlığını ve işlevlerini belirler.*”, “*İsimleri çeşitli özellikleri bakımından niteleyen ve belirten söz varlığını/dil yapılarını belirler.*” (MEB,2024, s. 9) şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Kip ve kiplik konusunda da benzer durumu görmek mümkündür. Özellikle kip ve kiplik konusuna ve onların arasındaki farka programda daha bilimsel seviyede yaklaşıldığı görülmektedir.

Programlarda sınıf düzeylerine göre yer alan dil bilgisi/dil yapıları kazanımları/öğrenme çıktıları arasında da farklılıklar olduğu görülmektedir. Dikkat çeken ilk farklılık, 2019 TDÖP’de altıncı sınıf düzeyinde yer alan birçok konuya dair kazanımın beşinci sınıf düzeyine aktarılarak yoğun içeriğin sadeleştirilmesidir. Bir diğer farklılık ise cümlelerin öğeleri, fiilde çatı (nesnesine göre fiiller kısmı), cümle türleri, yapıya dayalı anlatım bozuklukları gibi konulara 2024 TDÖP’de hiç yer verilmemesidir.

2019 TDÖP’de okuma becerisinin bir boyutu olan dil bilgisi kazanımlarının 2024 TDÖP’deki dönüşümünün ardından beceriye dair diğer kazanımları da ele almakta fayda vardır. “Okuma Becerisi Uygulanma Esasları” başlığı altında yer verilen ifadeler programın ilgili konuya dair bakış açısını ortaya koymaktadır.

1. Beşinci ve altıncı sınıfta öğrencinin akıcı okuma düzeyi eğitim öğretim yılı başında yapılan tanılama ölçümleri ile değerlendirilerek yıl boyunca izlenir. Tanılama sonrasında akıcı okuma sorunu olan öğrencinin gelişimine yönelik uygulamalar yapılır.

2. Öğrencinin okuduğunu anlama becerileri ise tüm sınıf seviyelerinde eğitim öğretim yılı başında yapılan tanılama ölçümleri ile değerlendirilir ve bu alandaki gelişimi yıl boyunca izlenir.” (MEB, 2024, s.7) maddelerinde 2019 TDÖP’de yer alan okumanın üç temel alt başlığından ikisine değinildiğini söylemek mümkündür.

Yeni programda akıcı okuma ve okuduğunu anlamanın süreç boyunca izlenmesine, okuma yöntemlerinden eleştirel okumaya, üst düzey düşünme becerilerine dair yapılan vurgu önemlidir. Burada altı çizilmesi gereken nokta yedinci maddedir. Söz varlığını geliştirmeye ilgili önerilen kaynakların ilk defa 2006 TDÖP’de amaç olarak yer aldığını söylemek mümkündür. Burada öğrencilerin öğrendikleri kelimeleri yazdıkları bir sözlük oluşturmalarından bahsedilmektedir. Bu konu ve kapsam açısından 2024 TDÖP’de söz konusu programdan da esentilerin olduğu anlaşılmaktadır. Her öğrencinin okuma kültürünün dönem başında belirlenmesi ise oldukça önemlidir çünkü elde edilen bulgular hazırlanacak kitap listeleri için de yol gösterici olacaktır.

Programlardaki diğer kazanım ve öğrenme çıktısı ifadeleri incelendiğinde okuma becerisine yönelik ortak çok sayıda ifadeye rastlanmıştır. Ortak kabul edilebilecek ifadeler ise Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. 2019 ve 2024 TDÖP’lerde Okuma Becerisine Yönelik Ortak Kazanım/Öğrenme Çıktısı İfadeleri

2019 TDÖP	2024 TDÖP
Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.	Sesli ve sessiz okurken akıcı okuma unsurlarını yönetebilme
Okuma stratejilerini kullanır. (Sesli, sessiz, tahmin ederek, grup hâlinde, soru sorarak, söz korusu, ezberleyerek ve hızlı okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır.)	Okumada strateji ve yöntem seçimlerini yönetebilme
Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.	Metinde geçen anlamını bilmediği söz varlığının anlamını tahmin edebilme
Görsellerle ilgili soruları cevaplar. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.	Görselle iletilen anlamı belirleyebilme
Okudukları ile ilgili çıkarımlarda bulunur. Metni yorumlar. Metnin konusunu belirler. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.	Metnin derin anlamını belirlemeye yönelik basit çıkarımlar yapabilme Metnin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlar yapabilme
Metinle ilgili soruları cevaplar.	Metin içi karşılaştırma yapabilme

(Metin içi ve metin dışı anlam ilişkileri kurulur.) Metinler arasında karşılaştırma yapar. Metnin içeriğini yorumlar.	Metinler arası karşılaştırma yapabilme Metni yorumlayabilme
Metindeki hikâye unsurlarını belirler. Metindeki gerçek ve kurgusal unsurları ayırt eder.	Öyküleyici metinlerdeki hikâye unsurlarını belirlemeye yönelik çözümlene yapabilme
Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir.	Metnin bölümlerini belirlemeye yönelik çözümlene yapabilme
Şiirin şekil özelliklerini açıklar.	Şiirin biçim özelliklerini belirlemeye yönelik çözümlene yapabilme
Metindeki söz sanatlarını tespit eder.	Metindeki söz sanatlarını belirlemeye yönelik çözümlene yapabilme
Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler. Kelimelerin eş anlamlılarını bulur. Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur. Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder. Deyim, atasözü ve özdeyişlerin metne katkısını belirler.	Okuduğu metinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümlene yapabilme
Medya metinlerini değerlendirir. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır. Metinlerin yazılı hâli ile medya sunumlarını karşılaştırır.	Basılı ve dijital medya metinlerini değerlendirebilme
Okuduklarını özetler.	Okuduğunu özetleyebilme

Tablo 5'te de görüldüğü gibi ortak kazanım sayısı oldukça fazladır. Bununla birlikte çoğunlukla 2024 TDÖP'de yer alan bir öğrenme çıktısına karşılık 2019 TDÖP'de birçok kazanım mevcuttur. Bu noktada uygulamada olan programın daha detaylı hazırlandığı görülmektedir. Tablo 5'te verilen kazanım ve öğrenme çıktısı ifadelerinin ortak ancak açıklamalarının farklılaştığını belirtmek gerekmektedir. Ancak her iki programda da bir sarmallık söz konusudur.

Okuma becerisine yönelik olarak ilk defa 2024 TDÖP'de yer alan öğrenme çıktıları ise şu şekildedir:

1. "T.O.5.1. / T.O.6.1. / T.O.7.1. / T.O.8.1. Okumada materyal seçimini yönetebilme"

Öğrencinin okuma öncesinde ilgi ve ihtiyaçlarını, okuma faaliyetinin amacını, materyalin özelliklerini, okumaya ayrılan süre ve bilgiye erişim olanaklarını analiz etmesi sağlanır. Analiz sonuçlarından hareketle okunacak metin veya okuma sırasında kullanılacak ek materyaller (sözlük, genel ağ, çalışma kâğıdı, grafik organize edici vb.) seçilerek hazırlık yapılır. Gerektiğinde seçimler üzerinde üst bilişsel izlemeye (metni anlayıp anlamama veya amacına ulaşip ulaşmama durumu) bağlı düzenlemeler yapılır (MEB, 2024, s.72).

Yukarıda yer alan öğrenme çıktısının benzerine 2019 TDÖP’de rastlanmamıştır. Değınilen noktalar programın bakış açısında vardır ama bir kazanım ifadesi olarak yer almamaktadır.

2. “T.O.5.4. / T.O.6.4. / T.O.7.3. / T.O.8.3. Okuyacağı metnin içeriğine yönelik tahminde bulunabilme”

Öğrencinin okuyacağı metnin içeriğine yönelik tahminde bulunması üç aşamada sağlanabilir. Birinci aşamada öğrencinin metnin başlığından, görsellerinden veya okunan kısımdan hareketle içeriğe ilişkin ipuçlarını belirlemesi istenir. İkinci aşamada, belirledikleri ipuçlarıyla ön bilgileri arasında ilişki kurarak metnin tamamı veya okunacak kısmıyla alakalı mantıklı tahminlerde bulunması sağlanır. Tahminlerin gerekçelerine özellikle dikkat edilir. Bu çalışma, ilerleyen bölümlerde tahminlerin doğrulanmasıyla son bulur.” (MEB, 2024, s. 73).

2006 TDÖP’de bir yöntem olarak yer alan, 2019 TDÖP’de ise stratejilerin kullanımı ile ilgili kazanımda yer alan tahmin etmeye bu programda bir öğrenme çıktısı olarak verildiğini söylemek mümkündür.

3. “T.O.5.6. / T.O.6.6. / T.O.7.5. / T.O.8.5. Metnin yüzey anlamını belirleyebilme”

Öğrencinin metinden ve varsa ona eşlik eden görsellerden hareketle bağlama/konuya dair ipuçlarını bulması ve belirlediği ipuçlarıyla ön bilgileri arasında bağ kurarak okuduğu metnin konusunu belirlemesi sağlanır. Devamında, metinde açık olarak verilen bilgileri (tanımı verilen kavram, düşünce, yönerge, iletilmek istenen mesaj, açıkça ifade edilen ana fikir vb.) belirlemesine yönelik çalışmalar yapılır.” (MEB, 2024, s.73).

Öğrenme çıktısı incelendiğinde akla ilk gelenin, dilbilim alanına giren derin ve yüzey yapı kavramları olmasına karşın programda şu açıklamalara yer verilmiştir:

◆ “Derin yapı (derin gramer) yüzey yapının karşıt durumu olup bir cümlenin soyut olarak anlambilimsel boyutunu temsil eder. Yüzey yapı ise bir cümlenin sentaktik olarak üretilmiş ve son halini almış şeklidir. Yüzey yapıdaki cümleler nihai olarak ifade edilmiş olup duyulmaya (kulağa) ve okunmaya (göze) hitap eder duruma gelmişlerdir (Bkz. Crystal 2008: 466-467; Matthews 1997: 364).” (Akt. Demirci, 2010, s.293).

◆ Yüzey anlam ise sözcüklerin gerçek anlamı gibi düşünülebilmektedir. Bir cümle veya metinde değınilen noktaların görüldüğü hâli, anlamıdır. Derin anlam ise cümlelerin veya metinlerin altında yatan anlamdır. Burada yazarın niyeti, okurun ön bilgileri gibi birçok faktör söz konusudur. Yüzey anlama göre daha soyut bir anlamı içermektedir.

4. “T.O.5.12. / T.O.6.12. / T.O.7.11. / T.O.8.11. Metindeki unsurları sınıflandırabilme”

Metin inceleme çalışması kapsamında metnin unsurları, (metinde geçen kavram, nesne, varlık, bilgi, olay veya durumlar) çeşitli özellikleri (tür, nitelik, gerçek-hayal ürünü olma durumu, öznellik-nesnellik, öncelik-sonralık vb.) bakımından sınıflandırılabilir.” (MEB, 2024, s. 75).

2019 TDÖP’de ilgili öğrenme çıktısına dair herhangi bir kazanım yer almamaktadır. Bireylerin araştırma yapma becerileri kadar elde ettikleri verileri sınıflandırabilmeleri,

bu konuları sunabilmeleri de oldukça önemlidir. Dolayısıyla ilgili konuya dair bir öğrenme çıktısına yer verilmesi önemlidir.

5. “T.O.5.15. / T.O.6.15. / T.O.7.14. / T.O.8.14. Bilgilendirici metinlerde metin yapılarından hareketle önemli bilgileri belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme”

6. “T.O.5.16. / T.O.6.16. / T.O.7.15. / T.O.8.15. Bilgilendirici metinde anahtar kelimeleri belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme”

2019 TDÖP’de ilgili öğrenme çıktılarına karşılık bir kazanıma rastlanmamıştır. Ancak verilen açıklamaların kapsayıcı ve üst düzey düşünme becerilerini destekleyici nitelikte olduğunu söylemek gerekmektedir.

7. “T.O.5.18. / T.O.6.18. / T.O.7.17. / T.O.8.17. Şiirin biçim özelliklerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme”

İlgili öğrenme çıktısının 2019 TDÖP’deki karşılığı sadece altıncı sınıflarda yer almaktadır, bu öğrenme çıktısı çerçevesinde programlar arasındaki en temel fark, 2024 TDÖP’de şiir türünün her sınıf düzeyinde yer almasıdır.

8. “T.O.5.27. / T.O.6.27. / T.O.7.28. / T.O.8.28. Okuma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme”

Söz konusu öğrenme çıktısı oldukça önemlidir ancak 2019 TDÖP’de bu konuya dair bir kazanım yer almamaktadır.

Okuma becerisine yönelik olarak söz konusu her iki programda da ifadelerin büyük çoğunluğunun tüm sınıf düzeyleri için ortak olduğu, mutlaka açıklama bölümüne yer verildiği ama sınıf düzeylerine göre değişiklikler olduğu görülmektedir.

Konuşma Becerisi

2019 TDÖP ile 2024 TDÖP’de konuşma becerisine yönelik programlar arasında göze çarpan ilk farklılık yer alan kazanım/öğrenme çıktısı sayısıdır. Bu konuda elde edilen bulgulara Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. 2019 ve 2024 TDÖP’lerde Sınıf Düzeylerine Göre Yer Alan Konuşma Becerisi Kazanım/Öğrenme Çıktısı Sayısı

	2019 TDÖP (f)	2024 TDÖP (f)
5. Sınıf	7	26
6. Sınıf	7	26
7. Sınıf	7	26
8. Sınıf	7	26
Toplam	28	104

Tablo 6’da görüldüğü gibi 2024 TDÖP, 2019 programından konuşma becerisi açısından daha fazla öğrenme çıktısına sahiptir. Burada bazı kazanımların, öğrenme çıktısı adı altında tekrar, bazılarının ise ilk defa yer aldığını söylemek mümkündür. Programlardaki kazanım ve öğrenme çıktısı ifadeleri incelendiğinde konuşma becerisine

yönelik ortak çok az kazanıma rastlanmıştır. Ortak kabul edilebilecek ifadeler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. 2019 ve 2024 TDÖP’lerde Konuşma Becerisine Yönelik Ortak Kazanım/Öğrenme Çıktısı İfadeleri

2019 TDÖP	2024 TDÖP
Konuşma stratejilerini uygular.	Konuşma yöntem ve tekniklerine yönelik seçimlerini yönetebilme
Hazırlıklı konuşmalar yapar. Hazırlıksız konuşmalar yapar.	Hazırlıksız konuşma yapabilme /Hazırlıklı konuşmasını yapılandırabilme / Sözlü sunum yapabilme
Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.	Uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanabilme
Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.	Konuşmasında beden dilini ve mekânı etkili kullanabilme

Tablo 7’de görüldüğü gibi ortak kazanım/öğrenme çıktısı sayısı oldukça azdır. Bu noktada 2024 TDÖP’de ilgili bölümün oldukça detaylı hazırlandığı görülmüştür. Beceriye yönelik ilgili programda dikkat çeken ilk nokta, 2006 TDÖP’de yer alan stratejilerin (yaratıcı, eleştirel, tartışarak konuşma) burada öğrenme çıktısına dönüşmesidir.

2024 programının konuşma becerisine yönelik bakış açısının süreç odaklı olduğunu söylemek mümkündür. Tanılama ile başlayan, süreç içerisinde izlenen, sonunda ise bir değerlendirmeye tabi tutulan uygulamalar silsilesidir. Ölçme-değerlendirme sürecinde bir form kullanılmasına dair ifadeler de önemlidir. Yine diğer dil becerilerinde olduğu gibi burada da üst düzey düşünme becerileriyle bir ilişki kurulduğu görülmektedir. “Konuşma becerisine yönelik öğrenme çıktıları sözlü üretim ve sözlü etkileşim olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır.” (MEB, 2024, s. 8). Konuşma becerisinin dijital alanlarla ilişkilendirilmesi sözlü üretim ve sözlü etkileşim olmak üzere iki başlığa ayrılması önemli hususlardır. Tüm bunların yansımaları niteliğindeki öğrenme çıktılarında programda ilk defa yer alanlar şunlardır:

- Konuşma sürecini yönetebilme
- Konuşmasında amaç ve içeriğe yönelik seçimlerini yönetebilme
- Konuşmasında ön bilgilerinden yararlanabilme
- Konuşmasında uygun tepki verebilme
- Konuşmasında sesini uygun şekilde kullanabilme
- Konuşmasını zenginleştirecek biçimde söz varlığını kullanabilme
- Konuşmasında açık ve örtük ifadeleri kullanabilme
- Konuşmasında beden dilini ve mekânı etkili kullanabilme
- Konuşmasında düşünceyi geliştirme yollarını kullanabilme
- Uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanabilme’’ (MEB, 2024, s.79-84).

Yukarıda yer alan öğrenme çıktılarının hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma sürecinde dikkat edilmesi gereken konular olduğunu söylemek mümkündür. Öyle ki benzer bir görüntü 2006 TDÖP'deki hazırlıklı konuşma kazanımında da mevcuttur.

Verilenlerin dışında programda ilk defa yer alan diğer öğrenme çıktıları ise şu şekildedir:

- Konuşmasında karşılaştırma yapabilme
- Konuşmasında sınıflandırma yapabilme
- Sözlü olarak özetleyebilme
- Değerlendirmesini sözlü olarak ifade edebilme
- Problem çözümüne yönelik konuşma yapabilme

Konuşma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme” (MEB, 2024, s. 80-84).

Söz konusu bu öğrenme çıktılarından ise üst düzey düşünme becerileri ile ilişkili olduğu yapılan açıklamalardan da anlaşılmaktadır.

“Konuşmasında çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturabilme” (MEB, 2024, s. 80) öğrenme çıktısı ise dijital ve matbu ortamların, araçların kullanılmasını vurgulaması açısından önemlidir. Dolayısıyla bu ifadeyle programın çağa uyum sağladığı anlaşılmaktadır. 2024 TDÖP'de ilk defa karşılaşılan bazı çoklu ortam öğeleri mevcuttur. Bunlar “*fotoğraf, resim, tablo, grafik, harita, sanal gezi uygulamaları, ses kaydı, müzik, video, dijital pano, çevrim içi toplantı araçları vb. şeklinde sıralanabilir.*” (MEB, 2024, s.80).

Konuşma becerisine yönelik olarak söz konusu her iki programda kazanım/öğrenme çıktıları ifadelerinin çok azının tüm sınıf düzeyleri için ortak olduğu, mutlaka açıklama bölümüne yer verildiği ancak sınıf düzeylerine göre değişiklikler olduğu görülmektedir.

Yazma Becerisi

2019 TDÖP ile 2024 TDÖP'de yazma becerisine yönelik yer alan kazanım/öğrenme çıktısı sayısı, programlar arasında göze çarpan ilk farklılıktır. Bu konuda elde edilen bulgulara Tablo 8'de yer verilmiştir.

Tablo 8. 2019 ve 2024 TDÖP'lerde Sınıf Düzeylerine Göre Yer Alan Yazma Becerisi Kazanım/Öğrenme Çıktısı Sayısı

	2019 TÖP (f)	2024 TDÖP (f)
5. Sınıf	16	22
6. Sınıf	14	22
7. Sınıf	17	22
8. Sınıf	20	22
Toplam	67	88

Tablo 8'de görüldüğü gibi 2024 TDÖP, 2019 programından yazma becerisi açısından daha fazla öğrenme çıktısına sahiptir. Burada bazı kazanımların, öğrenme çıktısı adı

altında tekrar, bazılarının ise ilk defa yer aldığını söylemek mümkündür. Programlardaki kazanım ve öğrenme çıktısı ifadeleri incelendiğinde yazma becerisine yönelik ortak çok az kazanıma rastlanmıştır. Ortak kabul edilebilecek ifadeler Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. 2019 ve 2024 TDÖP’lerde Yazma Becerisine Yönelik Ortak Kazanım/Öğrenme Çıktısı İfadeleri

2019 TDÖP	2024 TDÖP
Yazma stratejilerini uygular.	Yazma strateji, yöntem ve tekniklerine yönelik seçimlerini yönetebilme
Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.	Yazısını zenginleştirecek biçimde söz varlığını kullanabilme
Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.	Uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanabilme
Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.	Yazım kuralları ve noktalama işaretlerini uygulayabilme

Tablo 9’da da görüldüğü gibi ortak kazanım/öğrenme çıktısı sayısı oldukça azdır. Bu noktada 2024 TDÖP’de ilgili bölümün oldukça detaylı hazırlandığı görülmektedir. Beceriye yönelik ilgili programda dikkat çeken ilk nokta, 2006 TDÖP’de yer alan stratejilerin (yaratıcı yazma, özetleme) öğrenme çıktısı ifadesine dönüşmesidir.

Bir anlatma becerisi olan yazmaya karşı programın bakış açısı, süreç odaklıdır. Öğretim yılının başında yapılması gereken bir tanılama faaliyetinden söz edilmektedir. Yazma, karmaşık ve duyuşsal özelliklerden oldukça fazla etkilenen bir dil becerisidir. Bundan ötürü yazma becerisi öğrencilerin en çok zorlandığı dil becerisidir. Bunun nedeni ise yazma sürecinde yaşanan psikolojik, bilişsel ve dil bilgisiyle ilgili sorunlardır (Byrne, 1988 Akt. K. Öztürk, 2016, s.391). Dolayısıyla hem 2019 TDÖP’nin hem de 2024 TDÖP’nin yazmayla ilgili duyuşsal yönlere gösterdiği özen kıymetlidir.

Programda paragraf seviyesinden yavaş yavaş metin seviyesine geçilmesinden bahsedilmesi ise süreç temelli yazmayı hatırlatmaktadır. Nitekim üçüncü madde de bu konuya değinilmektedir. Söz konusu programla birlikte gelen yazılı üretim ve etkileşim ifadelerinin dilin iletişimsel boyutuna atıfta bulunduğunu söylemek mümkündür. Yazma becerisine bir süreç olarak bakılması ve öğrencileri çeşitli türlerde yazmaya teşvik etmek, her iki programın da temel gayelerindedir. Tüm bunların yansımaları niteliğindeki öğrenme çıktılarında programda ilk defa yer alanlar şu şekildedir:

Yazma sürecini yönetebilme

Yazma strateji, yöntem ve tekniklerine yönelik seçimlerini yönetebilme

Yazısında içerik ve yapıya yönelik seçimlerini yönetebilme

- Yazısında düşünceyi geliştirme yollarını kullanabilme
- Yazısını zenginleştirecek biçimde söz varlığını kullanabilme
- Yazısında açık ve örtük ifade etmeye yönelik yapıları kullanabilme
- Uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanabilme
- Yazım kuralları ve noktalama işaretlerini uygulayabilme'' (MEB, 2024, s.85-90).

Yukarıda verilen öğrenme çıktılarının tıpkı konuşma becerisinde belirtildiği gibi yazma sürecinde dikkat edilmesi gereken noktalar olduğu söylenebilir. Ayrıca 2024 TDÖP'de fiillere "-ebilme" eki getirilerek ifade edilen öğrenme çıktıları ile öğrenci yeterliliğine vurgu yapılarak öğrenciye daha çok sorumluluk verildiği görülmektedir.

Yazma becerisine yönelik programda ilk defa yer alan diğer öğrenme çıktıları ise şu şekildedir:

- Yazılı üretim ve yazılı etkileşiminde ön bilgilerinden yararlanabilme
- Yazılı etkileşimde uygun tepki verebilme
- Yazısında sınıflandırma yapabilme
- Yazılı üretim ve yazılı etkileşiminde karşılaştırma yapabilme
- Değerlendirmesini yazılı olarak ifade edebilme
- Problem çözümüne yönelik yazabilme
- Eleştirisini yazılı olarak ifade edebilme

Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme''(MEB,2024, s.85-90).

Söz konusu bu öğrenme çıktılarından ise üst düzey düşünme becerileri ile ilişkili olduğu yapılan açıklamalardan da anlaşılmaktadır.

"Yazısında çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturabilme" (MEB, 2024, s.86) öğrenme çıktısı ise dijital ve matbu ortamların, araçların kullanılmasını vurgulaması açısından önemlidir. Dolayısıyla bu ifadeyle programın çağa uyum sağlamayı amaçladığı anlaşılmaktadır. 2024 TDÖP'de ilk defa yer alan "*Çoklu ortam öğelerinin işlevlerine (eş anlam oluşturma, anlamı destekleme veya tek başına anlam oluşturma) karar verilmesi gerekir. Devamında seçilen öğelerin belirlenen işlevi yerine getirecek şekilde yazıya yansıtılması sağlanır.*" (MEB, 2024, s.86) ifadesi ise önemlidir. Çünkü 2019 TDÖP'de hem "çoklu ortam öğeleri" ifadesi yer almamakta hem de bu öğelerin işlevlerine değinilmemektedir.

Yazma becerisine yönelik söz konusu her iki programda da kazanım/öğrenme çıktıları ifadelerinin çok azının tüm sınıf düzeyleri için ortak olduğu, mutlaka açıklama bölümüne yer verildiği ama sınıf düzeylerine göre değişiklikler olduğu görülmektedir.

2. İçerik Ögesi Açısından Programların Değerlendirilmesi

Bu bölümde iki program temalar açısından karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Programlar incelendiğinde 2019 TDÖP'de on altı, 2024 TDÖP'de yirmi bir tane temaya

yer verildiği saptanmıştır. 2024 TDÖP’de temalar, sınıf düzeylerine göre bir tabloda, dil becerilerine göre de bir başka tabloda gruplandırılmışlardır. Dolayısıyla metin yapılarının temalara göre dağılımı da söz konusu yeniliklerdendir. 2019 TDÖP’de ise bu şekilde bir çalışma mevcut değildir. Sadece her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

2019 TDÖP’de belirtilen “Erdemler, Millî kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk” temaları tüm sınıf düzeyleri için zorunlu iken 2024 TDÖP’de zorunlu tema sayısı bire indirgenerek “İletişim ve Sosyal İlişkiler” zorunlu tema olarak kabul edilmiştir. “Bir eğitim öğretim yılında işlenmesi gereken temalar sınıf seviyelerine göre belirlenmiştir. Türkçe dersinin temel işlevinin iletişim ve sosyal ilişkileri geliştirme olması sebebiyle “İletişim ve Sosyal İlişkiler” teması her sınıf seviyesinde tekrar etmektedir.” (MEB, 2024, s.23).

Söz konusu programlara eklenen ve çıkarılan temalara Tablo 10’da yer verilmiştir.

Tablo 10. 2019 TDÖP’den Çıkarılan, 2024 TDÖP’ye Eklenen Temalar

Eklenen Temalar	Çıkarılan Temalar
Geleneklerimiz	Erdemler
Dilimizin Zenginliği	Millî Kültürümüz
Bağımsızlık Yolu	Birey ve Toplum
Farklı Dünyalar	Okuma Kültürü
Bilim ve Teknoloji	Hak ve Özgürlükler
Lider Ruhlar	Kişisel Gelişim
Hayat Boyu Gelişim	Zaman ve Mekân
Bir Hilal Uğruna	Doğa ve Evren
Türk Sanatı	Vatandaşlık
Hak ve Sorumluluklar	
Vatan Sevgisi	
Doğa ve İnsan	
Türk Hikâye Geleneği ve Destanları	
Akademik Düşünme Dünyası	

Tablo 10’da görüldüğü gibi Millî Mücadele ve Atatürk teması 2024 TDÖP’de de vardır ama Atatürk’ü Tanımak adıyla yer almaktadır. *İletişim* teması, *İletişim ve Sosyal İlişkiler* adıyla; *Duygular* teması, *Duygularımı Tanıyorum* adıyla; *Sağlık ve Spor* teması, *Sağlıklı Yaşıyorum* adıyla; *Sanat* teması, *Sanat ve Estetik* adıyla yeni programda yer almaktadır. Her iki programda da ortak olan tek tema ise *Çocuk Dünyası*dır.

2024 TDÖP’de bazı temaların kapsamının aynı olmasına karşın farklı ifadelerle diğer sınıf düzeylerinde yer aldığı görülmektedir. Bunlara *Vatan Sevgisi*, *Bir Hilal Uğruna* ve *Bağımsızlık Yolu* temaları örnek verilebilir.

Programda dikkat çeken bir diğer tema ise *Akademik Düşünme Dünyası*dır. Burada üst düzey düşünme becerilerinden bahsedildiği görülmektedir. Sekizinci sınıfta yer alması

planlanan bu temanın içeriğinin ve amacının kıymetli olmasına karşın isminin ve dolayısıyla çağrıştırdıklarının düzey olarak birbirini karşılamadığı düşünülmektedir.

3. Eğitim Durumları Ögesi Açısından Programların Değerlendirilmesi

Strateji ve Yöntem Öğretimi Uygulama Esasları

2019 TDÖP’de yer almayan 2024 TDÖP’de yer verilen bir diğer başlık ise ‘‘Strateji ve Yöntem Öğretimi Uygulama Esaslarıdır. Yeni programda ‘‘Öğrencinin dinleme/izleme, okuma ve yazma sürecinde bağımsız olarak kullanması beklenen bilişsel ve üst bilişsel stratejiler bulunmaktadır (MEB, 2024, s.13).’’ biçiminde ifade edilen bir bölüm bulunmaktadır.

2024 TDÖP’de strateji ve yöntem öğretimi bilişsel stratejiler, üst bilişsel stratejiler, strateji ve yöntem öğretiminde Kademeli Sorumluluk Devri Modeli’nin kullanımı olarak üç başlık altında ele alınmıştır.

Programda yer alan tüm bilişsel stratejilerin ‘‘Kademeli Sorumluluk Devri Modeli’’ esas alınarak öğretilmesi gerektiği; üst bilişsel stratejilerin öğretimi için ise öğretmenin model olduğu bir yöntemin gerekliliği ifade edilmektedir. Programda her bir beceri için bilişsel stratejilerin ne yolla öğretilmesi gerektiği detaylıca açıklanmıştır.

Bilişsel stratejiler ele alınırken öğrencilerin kendi öğrenmelerinin farkında olmasına ve aktif öğrenciye vurgu yapılmış olması önemlidir. Hedef belirleme, buna uygun stratejiyi seçme ve başkalarının müdahalesi olmadan bu stratejileri kullanabilme gibi becerilerin öğrenci tarafından gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

Programda bilişsel stratejiler başlığı altında dinleme/izleme ve okuma süreci için ele alınan stratejiler; ön bilgileri harekete geçirme ve kullanma, tahmin etme, görselleştirme, metin yapılarını analiz etme, bilgileri organize etme, soru sorma, çıkarım yapma ve özetleme olarak belirlenmiştir. Bu stratejilerin alanyazında önemli bir karşılığı olmasına rağmen 2019 TDÖP’de bu konuya değinilmediği görülmektedir.

Dinleme/izleme ve okuma sürecinin farklı safhalarında öğrenci tarafından süreci daha verimli hâle getirmek, anlamın yapılandırılmasını kolaylaştırmak, dinlediğini/izlediğini ve okuduğunu anlamayı daha nitelikli hâle getirmek için kullanılacak bilişsel ve üstbilişsel stratejiler vardır.

Okuma sürecinde bu becerinin etkili kullanılmasına yönelik okuma öncesi, sırası ve sonrasında kullanılacak bazı stratejilere yer veren sınıflamalar bulunmaktadır. Buna örnek olarak verilebilecek sınıflandırmalardan biri Güneş’e (2012) aittir. Sınıflandırmaya göre nitelikli bir okuma eylemi süreç ister ve üç aşamadan oluşur. Okuma öncesinde zihinsel hazırlık önemlidir ve bu aşamada kişilerin okuma amaçlarını belirlemesi, ön bilgilerinin harekete geçirilmesi gibi çeşitli stratejiler kullanılmaktadır. Okuma sırasında zihinde yapılandırma, bilgiyi uygulama şeklinde ilerleyen bölümde öncelik metnin küçük ve büyük yapılarının incelenmesi, bağlamın fark edilmesidir. Sonrasında ise edinilen bilgilerin zihinde sınıflandırılması, anlamlandırılması gelmektedir. Öğrenilen bilgilerin anlam kazanabilmesi, kalıcılığı yakalayabilmesi büyük oranda kullanıma bağlı olduğu için farklı durumlara aktarılması gerekmektedir.

Sürecin niteliğini belirleyebilmek içinse ölçme-değerlendirme gerekmektedir. Burada yapılacak olan çalışmalar kişilerin hem metne hem sürece hem de kendilerine dair eleştirel bir gözle bakmalarını gerektirmektedir (Güneş, 2012, s.11-14).

Okuma, gözün sadece sıçramalar yapmasının ötesinde, kendi içinde aşamalar gerektiren ve aynı zamanda anlamayla sonuçlanması gereken bir eylem olduğu için her safhasında da dikkate alınması gereken stratejilerin kullanılmasını gerektiren bir beceridir. Dolayısıyla bu süreçte bazı stratejilere başvurulması okuma eyleminin niteliğini arttırmaktadır.

Okuma için belirtilen hususlara benzer olarak dinleme sürecinde de bu becerinin etkili kullanılmasına yönelik dinleme öncesi, sırası ve sonrasında kullanılacak bazı stratejilere yer veren sınıflamalar bulunmaktadır. Örneğin Kurudayıoğlu ve Kiraz (2020) yaptıkları sınıflandırmada tıpkı Güneş gibi bir süreçten bahsetmektedir. Uzun yıllar ihmal edilen bir beceri olarak görülen ve işitme ile aynı kabul edilen dinlemenin bir beceri alanı olarak kabul edilmesi, nitelikli hâle getirilme çabaları oldukça önemlidir.

Kurudayıoğlu ve Kiraz'ın sınıflandırmasına göre dinleme, sürecin planlanması ile başlamaktadır. Fiziksel ve zihinsel bir hazırlığın ardından gelen materyali tanıma, tahminde bulunma, amaç belirleme gibi aşamalardan oluşmaktadır. Okuma eylemi esnasında sözünü ettiğimiz gibi dinleme esnasında da izleme, örgütlenme ve yapılandırma şeklinde gerçekleşen kademeli bir ilerleyişin varlığından bahsetmek mümkündür. Kendi içinde çeşitli stratejileri içeren ilgili bölümlerin ardından ise değerlendirme gelmektedir. Nitelikli bir dinleme eylemi ve sonraki çalışmalara referans elde edebilmek için bu aşama önem arz etmektedir. Burada kişilerin süreci, dinleme metnini ve kendilerini objektif, eleştirel bir gözle değerlendirmeleri, çeşitli becerilerin kazanılması açısından da kıymetlidir. Anlama becerilerinden olan dinlemeye dair yapılan çalışmaların sonrasında gerek yaşamın içinde uygulanması yoluyla gerekse anlatma becerilerin desteğiyle farklı ortamlara aktarılması süreç ve kişiler yararındadır. (Kurudayıoğlu ve Kiraz, 2020, s.404-406)

Alanyazında yapılan sınıflandırmalar ve çalışmalar neticesinde 2024 TDÖP'de yer alan ilgili bölümde stratejiler her iki beceriyi de kapsayacak şekilde aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

Ön Bilgileri Harekete Geçirme ve Kullanma

Tahmin Etme

Görselleştirme

Metin Yapılarını Analiz Etme

Bilgileri Organize Etme

Soru Sorma

Çıkarım Yapma

Özetleme

Programın ilgili bölümünde yazma becerisine yönelik açıklamalar da bulunmaktadır. Yazma becerisi dil becerileri arasında en son gelişen ve karmaşık bir yapıya sahip olandır. Bilişsel ve psikomotor yanlarının yanı sıra duyuşsal faktörlerden de oldukça etkilenen yazma becerisinin bir sürece yayılması oldukça önemlidir çünkü sanıldığı gibi aksine kısa bir süre içerisinde gelişebilecek bir beceri değildir. Dolayısıyla yazma becerisinin bu niteliği 2024 TDÖP’de üzerinde önemle durulan konulardan biridir.

Yazma becerisine dair alanyazında belirtilen strateji sınıflandırmalarından biri 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modelidir. Buna göre yazma; hazırlık, taslak oluşturma, taslağı düzenleme, düzeltme ve yayınlama aşamalarından oluşmaktadır (Karataş ve Aksu, 2017). Her adımın da kendi içinde çeşitli stratejileri barındırdığını söylemek mümkündür. Alanyazın incelendiğinde yazmanın süreç olarak kabul edildiği sonucuna ulaşılmaktadır ve yapılan birçok çalışmada da benzer bir sınıflandırma tablosuna rastlanmaktadır. Dolayısıyla bu noktaların programa yansımalarının ne derece olduğuna bakmak gerekmektedir.

2024 TDÖP’de “yazma süreci için belirlenen stratejiler ise planlama, metin (taslak) oluşturma, gözden geçirme (değerlendirme ve düzenleme) ve paylaşmadır.” (MEB, 2024, s.85). Konuya ilişkin detaylar ise şu şekilde verilmiştir: “Öğrenci yazmaya başlamadan önce yazma şeklini (etkileşimli veya etkileşimsiz), amacını, bağlamı ve olanaklarını analiz eder ve analiz sonucunda kullanacağı stratejileri seçer. Öğrencinin yazmaya başlamadan önce yaptığı analize dayalı olarak yöntem ve teknik de seçmesi gerekmektedir.” (MEB, 2024, s.85). Tüm bunlar programın yazma eğitiminde teorik düzlemde süreç odaklı bir yaklaşımı benimsediğini göstermektedir.

Özetle 2024 TDÖP’ye göre anlama becerilerinde yönetme, anlam oluşturma, çözümleme ve yansıtma; anlatma becerilerinde ise yönetme, içerik oluşturma, kural uygulama ve yansıtma aşamaları tavsiye edilmektedir.

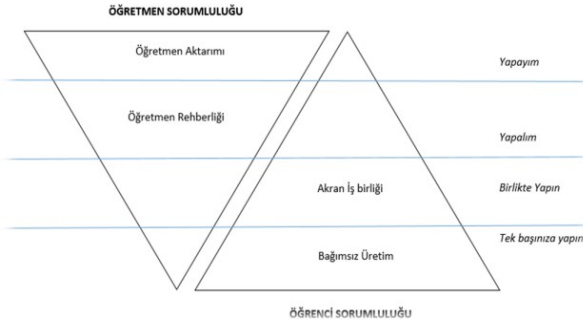
2024 TDÖP’de dinleme/izleme ve okuma süreci ile yazma sürecinde kullanılacak stratejiler belirlenmiş ve açıklamaları yapılmıştır. 2019 TDÖP’de stratejilerin detaylı bir şekilde ele alınmaması sebebiyle 2024 TDÖP’de her beceri için kullanılacak bilişsel ve üst bilişsel stratejilerin neler olduğunun ve açıklamalarının belirtilmesi dikkate değer bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Bilişsel ve üst bilişsel stratejilerin açıklamalarında sadece öğrenciye yönelik uygulamalara değil öğretmenlerin strateji öğretiminde nelere dikkat etmesi gerektiğine dair bilgilere de yer verilmiştir. Örneğin; bilişsel stratejilerden tahmin etme stratejisi öğretilirken öğretmenin, öğrencinin tahminlerini mantıklı gerekçelere dayalı olarak yapıp yapmadığına odaklanması, tahminlerin ön bilgilerle ilişkili gerekçelere dayandırılmasını sağlaması gerektiği belirtilmektedir.

Üst bilişsel stratejiler sürecin planlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesini sağlayan stratejiler olarak belirtilmiştir. Bu stratejiler öğrenci, strateji ile ilgili herhangi bir sorun yaşadığında müdahalede bulunmayı ve sürece tekrar başlamayı içermektedir. Bu noktada bilişsel strateji seçimi ve 2019 TDÖP’de de söz edilen öz değerlendirmenin üst bilişsel kontrol stratejilerinden olduğu ifade edilmiştir.

“Strateji ve Yöntem Öğretiminde Kademeli Sorumluluk Devri Modeli'nin Kullanımı” başlığı altında öğrencinin öğretmeni ile usta-çırak ilişkisi içindeyken bir öğretim planı yapmayı, uygun strateji ve yöntemleri bağımsız bir şekilde uygulayabilmesine doğru bir sürecin yaşanmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Model açıklanırken uygulama basamakları ve dikkat edilmesi gereken hususlar belirtilmiş, böylece modele net bir çerçeve çizilmiştir. Bu açıklamalar ve uygulama örnekleri, modelin uygulanması konusunda öğretmenlere kılavuz olması bakımından önemlidir. Aşağıda modele ilişkin programda bulunan görsel ver verilmiştir.

(Demir, 2022, s.56)

Görselde dört aşama bulunmaktadır. “Birinci aşamada hedef davranışa, kazandırılmak istenen yeterliliğe uygun biçimde hazırlanmış bir sözel üretim, öğreten tarafından paylaşılır, sergilenir. Bu aşamada öğrenen dinleyerek veya okuyarak alımlama becerilerini işe koşar. İkinci aşamada öğreten bu uygulamayı öğrenenlerinin yapmasını sağlar ve tıkdıkları yerde sorular sorarak ya da bazı ipuçları vererek sürecin işlenmesini sağlar. Öğrenenler bu aşamada yoğun biçimde alımlama becerilerini kullanırken etkileşimini artırır ve üretim becerilerini özellikle konuşma becerisini daha yoğun kullanır. Bu aşamada öğretici sadece rehberdir. Üçüncü aşamada öğrenenlerin birbirine sunum yapması, sunum esnasında öğrenenlerin sorular sorarak süreci yönlendirmesi, sürecin sonunda birbirlerini değerlendirmeleri ve süreci müzakere edip geliştirmeleri sağlanır. Yoğun etkileşimin olduğu bu aşamada alımlama ve üretme becerilerinin kullanım sıklığı önceki aşamalara göre daha yükündür ve etkileşimin yönü öğreteneğrenen yönünden öğrenen-öğrenen yönüne doğru yoğunlaşmaya başlamıştır. Dördüncü aşamada ise yine bireysel ve akran iş birliği ile metinlerin üretilmesi, bağımsız sunum yapma yeterliliğinin geliştirilmesi sağlanır” (Demir, 2022, s.57).

Üretim Atölyesi Uygulama Esasları

Üretim atölyeleri 2019 ve daha önceki programlarda yer almayan yeni bir başlıktır. 2024 programında her dil becerisi için esasların belirtilmesi ve aynı zamanda örnek şablonlara da yer verilmesi önemli bir yeniliktir.

Becerilerle ilgili esaslardan önce genel ilkeleri açıklamak atölyelerle amaçlananları anlama adına daha sağlıklı olacaktır. Atölyelerde adından anlaşılacağı üzere bir ürün ortaya konmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Bundan dolayı özellikle konuşma ve yazma becerileri ön plandadır ancak dinlemenin de göz ardı edilmediğini belirtmek gerekmektedir.

1.2.4.1. Üretim Atölyesi Etkinliklerinde Kullanılacak Metin Türleri

- Şiir
- Türkü/Şarkı/Ağıt
- Öykü (basılı veya dijital)
- Masal
- Fabl
- Efsane
- Tiyatro
- Çizgi Roman
- Karikatür
- Fıkra (mizahi)
- Slogan
- İlk Gösterim Filmi (fragman)
- Belgesel
- Röportaj/Mülakat
- Münazara
- Gezi Yazısı
- Günlük
- Anı
- Vlog
- Portre/Öz Geçmiş/Biyografi/
Otobiyografi
- Form
- Yönerge Metinleri
- Mektup
- E-posta
- Dilekçe
- Tutanak
- Efemera (koleksiyon değeri olan metinler: pul, afiş, broşür, poster, harita vb.)
- Haber Metni
- Fıkra (Köşe Yazısı)
- Reklam/Kamu Spotu/Duyuru
- Söyleşi
- Deneme
- Grafik Simge
- İnfografik

(MEB, 2024, s. 2)

Yukarıda yer verilen metinlerin öğrenci düzeylerine ve becerilere uygun olarak seçilmesi gerektiği programda şu şekilde belirtilmektedir: “Atölye sürecinde seçilecek dil becerisi ile üretilmesi hedeflenen ürünün özelliklerinin uyumlu olması önemlidir. Örneğin e- postanın ürün olarak hedeflendiği bir atölyede yazma; röportajın ürüne dönüşmesinin hedeflendiği bir atölyede konuşma becerisi ön plandadır. Atölyede dil becerisine uygun ürün/tür seçilir” (MEB, 2024, s.20).

Bir sınıf seviyesinde işlenen her temanın sonunda biri konuşma, diğeri yazma atölyesi olmak üzere iki atölye çalışması yapılması ve bu süreçte klasik araç-gereçlerin yanında dijital araçların da kullanılması tavsiye edilmektedir.

Atölye çalışmaları konusunda düşündürücü olan husus, süre konusudur. Bu bağlamda programda “Atölye çalışmasının süresi bir ders saati olmakla birlikte gerekli durumda atölye hazırlık süreci okul dışı etkinlikler ile desteklenebilir. Yazma çalışması bir ders saatinde bitmezse çalışmaya bir sonraki yazma atölyesinde devam edilir.” (MEB, 2024, s.20) açıklamasına yer verilmiştir. Ayrıca öğrenme çıktılarından hareketle atölyelerin planlama, üretim ve değerlendirme olmak üzere üç aşamada gerçekleştirileceğini belirten programda bu sürecin dereceli puanlama anahtarı, kontrol listesi ve gözlem formu kullanılarak değerlendirileceği de vurgulanmaktadır.

Öğrencilerin atölye çalışmalarındaki ürünlerinden oluşan ürün seçki dosyaları oluşturmaya teşvik edilmesi ve konuşma atölyelerinde hedef kitlenin ihtiyaç ve özellikleri

göz önünde bulundurularak rol kartları, doğaçlama, dramatizasyon gibi eylem temelli tekniklerin kullanılmasının vurgulanmış olması da bu konudaki diğer yenilik olarak önemli bir husustur.

Dinleme/İzleme Atölyesi Uygulama Esasları

Dinleme/izleme becerisine yönelik esaslar yukarıda ifade edilenlerden çok farklı olmamakla birlikte “Yıl içinde seçilen diğer dinleme/izleme materyali ise aile ile birlikte izlenir.” (MEB, 2024, s.22) ifadesi önemlidir. Eğitimin üç sac ayağından biri de ailedir. Okulla sınırlı kalan bir eğitim-öğretim gerekli niteliği kazanmada her zaman eksik kalmaktadır. Bundan ötürü sürece velilerin de katılması önemlidir.

Okuma Atölyesi Uygulama Esasları

Dinleme/izleme becerisi için ifade edilenlerin tümüne ek olarak okuma becerisiyle ilgili her dönemde temalara uygun iki kitabın öğrenciler tarafından okunması ve çözümlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

4. Ölçme-Değerlendirme Ögesi Açısından Programların Değerlendirilmesi

Öğretim programlarında belirlenen ve öğrencilere kazandırılması hedeflenen tüm kazanımlar, bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. “Eğitim süreçlerinde varılan sonuçların yerindeliliğinin ya da eğitsel değerinin belirlenmesinde farklı yöntem ve araçlara yer verilen ölçme değerlendirme yaklaşımıyla hareket edilmesi eğitsel bir zorunluluktur.” (Göçer, 2020, s.294).

Yapılandırmacı kuram ekseninde ancak yeni bakış açılarının ve kavramların eklendiği 2024 TDÖP’de ölçme-değerlendirme ögesine dair nelere yer verildiğini değerlendirmek önemlidir. Bu doğrultuda öncelikle Öğretim Programları Ortak Metninde konuya ilişkin genel yaklaşıma odaklanmak, sonrasında da 2024 TDÖP ile Türkçe dersi özelinde benimsenen ölçme-değerlendirme amaçlarını saptamak hedeflenmektedir.

Ortak metinde konuyla ilişkili bölüm incelendiğinde, 2006 TDÖP’de yer verilmesi sonucunda hayata geçirilen süreç odaklı değerlendirme anlayışının burada da devam ettiğini söylemek mümkündür. Aynı zamanda programda ölçme ve değerlendirme hem öğretimin bir parçası hem de öğretimi tamamlayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Ölçme ve değerlendirme faaliyetleri; öğrencilerin bilgi, beceri, eğilim ve değerlerdeki düzeylerini belirlemenin yanı sıra öğrenme eksiklikleriyle ilgili de bilgi sağlar (MEB, 2024, s.58-59) ifadesinde yer alan eğilim ve değer düzeylerinin ölçülmesi, daha önceki programlarda karşılaşılmamış bir durumdur. Her ne kadar 2019 TDÖP’de yer alan “Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır.” (MEB, 2019, s.3) ifadesinde değer kazandırmaktan bahsedilse de bu konunun ölçme-değerlendirmeye yansımadağı görülmektedir. 2024 TDÖP’nin geneline hâkim olan değerler konusunun ise ölçme-değerlendirme sürecinde de yer bulduğunu söylemek mümkündür. Özellikle “Değer, eğilim, okuryazarlık ve sosyal duygusal öğrenme becerilerindeki gelişim ve değişim doğrudan ölçülememektedir fakat öğrenme sürecinde kullanılan performans görevi ve ödev benzeri ölçme araçları, bu becerileri ve değerleri performans ölçütü olarak

barındıran dereceli puanlama anahtarı yardımıyla değerlendirilebilir.” (MEB, 2024, s.60) ifadesiyle uygulamaya ve araçlara dair de bir öneride bulunmaktadır.

Sürecin niteliği hakkında ise “yapıcı ve beceri odaklı” ifadeleri önem arz etmektedir. 2019 yılında vurgulanan “beceri” kavramının bu programda da vurgulandığı görülmektedir. Yapıcı sözcüğü ile de öğrenciye verilecek geri bildirimden söz edildiği düşünülmektedir. Böylece duyuşsal yönlerin dikkate alındığı söylenebilir. Nitekim konunun Türkçe öğretim programına yansımaları şu şekilde olmuştur: “Nitelikli geri bildirim; yargılayıcı olmayan, destekleyici ve zamanında olmalıdır. Geri bildirim süreci odaklı olması uygundur. Süreç değerlendirmesi üzerine geri bildirim verilirken bahis konusu “öğrenci” değil, “değerlendirme görevi” olmalıdır. Bir örnekle açıklamak gerekirse öğrencinin izlemeye seçip uygulamış olduğu bir strateji için “Uygun stratejiyi seçtin ve bunu çok güzel uyguladın.” demek yerine “Uygun stratejiyi seçme ve bunu uygulama biçimin kurallara uyuyor.” denmelidir. İkinci geri bildirimde odaklanılan öğrenci değil, onun strateji seçimi ve bunu uygulayışıdır.” (MEB, 2024, s.31). Ayrıca sadece öğretmenin öğrenciye değil, öğrencinin de öğretmene bir geri bildirimde bulunabilmesi etkileşimsel ve karşılıklı geliştirici bir anlayışı göstermektedir.

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarında öğrenmeleri iyileştirmek için sürekli, geliştirici (biçimlendirici) ölçme ve değerlendirme kullanılmış; öğretim tasarımı ve uygulamasında birinci önceliğin öğrenme sürecinde derinleşme olmasının teşvik edildiği bir anlayış benimsenmiştir.” (MEB, 2024, s.58) şeklinde geçen bu ifadenin özellikle öğrenme sürecinde derinleşme bölümü üzerinde durulması gerekmektedir. Öğrenme sürecinde derinleşme kavramının ilişkilendirilebileceği bir model 5E Modelidir. 5E Modeli araştırma merakını arttıran, bilgi ve anlama için aktif bir araştırmaya yönlendiren beceri ve aktiviteleri içermektedir. 5E Modeli her aşamada öğrencileri aktivite içine dâhil ederken, öğrencilerin kendi kavramlarını oluşturmalarını da teşvik etmektedir. Daha çok araştırma esaslı yapılandırmacı öğrenme kuramına dayandırılmış öğretim metodudur (Ergin, Turgut ve Gürbüz, 2009, s.193). Beş aşamadan oluşan modelin bir basamağı da derinleştirmedir. Burada öğrenciye bir problem durumu verilmekte, ardından öğrenciden daha önce elde ettiği verileri yeni durumlara uydurmaya çalışması beklenmektedir. Ayrıca sürecin sonunda öğrenci, öğrenmiş olduğu kavramlarla ilgili alt kavramlar, yeni formüller elde etmektedir. Programın “Bütünleşik Beceriler” başlığı altında yer alan yansıtma, akıl yürütme, yapılandırma gibi becerilerin de söz konusu ifadeler ve modellerle ilişkili olduğu, bu konuda bir bütünlüğün oluşturulduğu söylenebilir.

Öğrenci merkezli bir program anlayışı olsa da eğitim-öğretimin her aşamasında öğretmen rehberliği önemlidir. Bundan ötürü süreç başında, sırasında ve sonrasında yapılacak tüm ölçme ve değerlendirme uygulamalarında öğretmenin rolü oldukça kıymetlidir. Dolayısıyla 2024 TDÖP’nin konuyla ilgili açıklamalarının da incelenmesi gerekmektedir. “Öğrencinin bir becerinin süreç bileşenlerindeki gelişiminin öğretmen tarafından sistematik olarak izlenmesine dayanan anlayış, öğretmenin etkili geri bildirim vermesini ve öğretim faaliyetlerini düzenleyerek öğrenciyi desteklemesini kolaylaştıracaktır” (MEB, 2024, s.58). Yapılandırmacı kuramın öğretmenlere attığı

sorumluluklara burada yer verildiği görülmektedir. Konuyla ilişkili olarak 2019 TDÖP’de doğrudan bir ifadenin yer almaması da dikkat çekicidir.

Eğitimin her aşamasında önemsenen bireysel farklılıkların, 2024 programında da önemsendiğini söylemek mümkündür. Nitekim programda “Öğrencilerin yetenek farklılıkları, özel gereksinimleri, öğrenme profilleri göz önünde bulundurularak ölçme ve değerlendirme yöntemleri çeşitlendirilmeli ve öğrenciler çok yönlü değerlendirilmelidir.” (MEB, 2024, s.60). Farklı ve çeşitli araç gereçlerin önceki programlarda da vurgulandığını görmek mümkündür. Çok yönlü değerlendirme konusu ise öğrencilerin sadece bilişsel yönlerine değil, duyuşsal ve psikomotor yönlerine de dikkat çekmektedir. Yapılacak ölçme çalışmalarında sadece geleneksel yöntemlerin ve ölçme araçlarının değil, aynı zamanda “öğrencinin farklı bilişsel alanlarını etkin kılan, öğretim sürecinin bütününde öğrenme çıktısının pekiştirilmesi ve değerlendirilmesini sağlayan farklı görev biçimlerine (serbest çağrışım, bilgi aktarımı, ağ dizge vb.) dengeli bir biçimde” (MEB, 2024, s.60) yer verilmesi gerektiği program kapsamında açıklanmıştır.

Türkçe dersinde temel amacın dört temel dil becerisinin geliştirilmesi olduğu düşünüldüğünde, dil becerilerine dair özel çalışmaların da programda yer alması beklenmektedir. 2024 programında dil becerileriyle ilgili önceki programlardaki benzer uygulamaların yanı sıra yeniliklerin de eklendiği çalışmalara, farklı kavramlara ve bölümlere yer verilmiştir. Örneğin programda dil becerilerinin değerlendirilmesine yönelik olarak şöyle bir açıklama yer almaktadır: “Okuma ve dinleme/izleme becerileri çoktan seçmeli, serbest çağrışım, özetleme gibi dolaylı değerlendirme görev biçimleri ile değerlendirilebilir. Konuşma ve yazma becerilerinin değerlendirilmesinde doğrudan üretim içeren değerlendirme görev biçimlerinden yararlanılabilir. Konuşma becerisinde üretim içeren öykü oluşturma/öykü tamamlama, görselden hareketle sözlü metin oluşturma, canlandırma vb. doğrudan değerlendirme araçları verilir. Yazma becerisinde belge doldurma, sözcük ve kavram havuzundan seçerek yazma, elektronik posta yazma, dilekçe yazma, öykü yazma/tamamlama gibi çalışmalar ölçme ve değerlendirme amacıyla da kullanılır” (MEB, 2024, s.60).

2006 TDÖP ile ön plana çıkan ve bugüne dek önemsenen öz, akran ve grup değerlendirmesine dair açıklamalara bu programda da yer verilmiştir: “Değerlendirme sürecinde öğrencilerin öz, akran ve grup değerlendirme yapabilmelerine olanak tanınmalıdır. Bu süreçte öğretmen, öğrencilerin amacın dışına çıkmaması için onlara öğrenme çıktılarının değerlendirilebilmesini sağlayacak ölçütler ve yapılandırılmış araçlar sağlamalıdır.” (MEB, 2024, s.60). Burada dikkat çeken yeni ifadeler grup değerlendirmesine yöneliktir. “Grup çalışması sonucunda öğretmen genellikle tüm süreci gözlemleyemediğinden sadece grup çalışması sonucunda ortaya çıkan ürüne puan vermektedir. Bu durum, grup çalışmasına yeteri kadar katkı getirmeyen ya da katkısı diğerlerinden fazla olan öğrenciler için adaletsizliğe neden olmasının yanı sıra, çalışmanın süreç kısmının göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Araştırmalar, grup çalışmasının süreç ve ürün olarak değerlendirilmesi gerektiğini öngörmekte, özellikle bu çalışmalarda süreç değerlendirmenin önemine vurgu yapmaktadır. Yapılan çalışmalar, grup çalışmalarında süreç değerlendirmede, akran ve öz değerlendirme çalışmalarına dikkat çekmektedir.” (Bushell, 2006; Chiriac 2011; Real ve Chan, 1999 Akt. Aslanoğlu,

2016, s.37). Sonuç olarak öğrencinin gelişiminde büyük rolü olan öz ve akran değerlendirmenin içinde olduğu bir grup çalışması sürecinden söz edildiği anlaşılmaktadır.

Yeni programda dijital teknolojiler, ölçme-değerlendirme ögesine yönelik olarak vurgulanan noktalardan biridir. 2019 TDÖP’de detayları verilen dijital araç-gereçlerin ölçme-değerlendirmede kullanılmasına görüşlerin, 2024 TDÖP’de de nicel olarak arttığını söylemek mümkündür. Programın bu yöndeki anlayışını belirten ifadeler şöyledir:

“Öğrenci gelişiminin takibi ve öğrencilerin ihtiyacına göre öğretim tasarımının bireyselleştirilmesi, mümkün olduğunca eğitim teknolojileri ve çevrim içi öğrenme platformları ile desteklenmelidir. Günümüzde değişen koşullar dikkate alındığında dijital teknolojilerin ölçme ve değerlendirme amacıyla kullanılması bir gerekliliktir. Dijital teknolojiler öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini, bilgiye hızlı ulaşmalarını kolaylaştırmaktadır. Dijitalleşmeyle birlikte öğrenme yanında ölçme ve değerlendirme de bireyselleştirilmiş oyun ve senaryo tabanlı uygulamalarla zenginleştirilebilir. Özellikle performansla dayalı ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinde dijital teknolojiler (simülasyon, senaryo oluşturma, eğitsel oyun vb.) kullanılabilir” (MEB, 2024, s.60).

2024 programında ölçme-değerlendirmeye dair bir diğer önemli husus ise örnek ölçme araçlarına yer verilmesidir. Program bu özelliğiyle 2006 TDÖP’ye benzemektedir. Yeni başlıklarla oluşturulan programda gerek etkinliklere gerekse ölçme- değerlendirilmeye dair örneklere sıkça yer verildiğini söylemek mümkündür. Programda yer verilen ölçme araçları; dinleme/izleme, konuşma, yazma becerisini değerlendirme görev biçimleri, tamamlayıcı değerlendirme görev biçimleri, kontrol listesi ve dereceli puanlama anahtarlarıdır.

Her dil becerisinin ve Türkçe dersi kapsamındaki içeriğin kendine özgü bir doğası vardır. Bundan ötürü ölçme-değerlendirmede ne kadar çok ve çeşitli araç kullanılırsa o kadar yararlı bir süreç olacaktır. Bu açıdan programın, öğretmene kullanabileceği araçlar konusunda çeşitlilik sunduğu görülmektedir. Özellikle kontrol listesi ve dereceli puanlama anahtarı başlığı altında yer alan araçlar, alan için önemli bir yeniliktir.

Yazma becerisinin etkili bir şekilde değerlendirilmesinin önemli olduğu bilinmektedir. Fiziksel, duyuşsal, bilişsel birçok yönü bulunan, karmaşık olan ve bir süreç gerektiren yazma becerisinin ölçülmesi için dereceli puanlama anahtarı gibi titizce hazırlanmış ölçme aracına ihtiyaç vardır. Ayrıca yazma eğitiminde farklı metin türlerine dair çalışmalara yer verilmesi de önemlidir. Dolayısıyla ölçme araçlarındaki bu çeşitlilik ile farklı düzeydeki bilişsel becerileri ve farklı metin türlerine dair yazma gelişimini izlemek de mümkün hâle gelmektedir.

Tamamlayıcı değerlendirme görev biçimlerinde sözü edilen çoklu ortam tasarımlarının da programda yer alması önemli bir yeniliktir. Çağın ihtiyaçlarına cevap verebilen bir programın teknolojiyi göz ardı etmesi mümkün değildir. Dolayısıyla Türkçe derslerinde önemli bir araç olan metinlerin; bilişim teknolojileri aracılığıyla görüntü, şekil, video, canlandırma, ses gibi formlarla tasarlanması ve bir değerlendirme aracı olarak kullanılması önemlidir.

Programda dikkat çeken bir diğer kavram ise öz bildirimdir. Öz değerlendirme bireylerin kendi performanslarını, becerilerini değerlendirdiği süreç iken öz bildirim, bireylerin kendi davranışları, düşünceleri, duyguları ve algıları hakkında yaptıkları öz gözlemleri ifade etmektedir. Bu kavram ile Türkçe öğretim sürecinde duyuşsal özelliklerin de daha fazla dikkate alınarak vurgulandığını söylemek mümkündür.

2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Türkçe Öğretim Programı'nın ölçme-değerlendirmeye dair bakış açısı tüm bu değerlendirmelerin sonucunda etraflıca ifade edilmiştir. Bu bağlamda programda ölçme-değerlendirmenin bir süreç olarak kabul edilmesi, bireysel farklılıklara önem verilmesi, dijitalleşen dünyanın gerektirdiklerinin göz ardı edilmemesi açısından olumlu özellikler barındırdığı söylenebilir. Bununla birlikte ölçme eyleminin nasıl yapılacağına, hangi araçların kullanılacağına ele alınmasına ve örnek formlar yayımlanmasına rağmen Türkçe dersinin ve dil öğretiminin önemli bir bölümü olan dil bilgisinin değerlendirilmesine dair hiçbir ifadeye rastlanmamıştır. Program içeriğinde konuya ilişkin öğrenme çıktıları olsa da bu çıktıların değerlendirilmesi sürecine yer verilmemiştir.

SONUÇ

Bu çalışma, 2019 ve 2024 TDÖP'lerin değerlendirilmesiyle elde edilen bulguları kapsamaktadır. İki programa yönelik yapılan değerlendirmelerin neticesinin 2024-2025 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanan programın anlaşılması noktasında önemli bir rehber olabileceği düşünülmüştür. Bundan dolayı çalışmaya ilişkin ana başlıklar, programın temel öğeleri dikkate alınarak sırayla sunulmuş ve tartışılmıştır.

Yapılan incelemeler sonucunda 2019 TDÖP ile 2024 TDÖP'nin yapılandırmacı yaklaşımı esas alınarak hazırlandığı, bundan dolayı bakış açılarının ortak olduğu ancak yeni programda önemli değişikliklerin de yapıldığı saptanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre programın temel öğelerinden biri olan amaç/hedef boyutuna yönelik programlar incelendiğinde, özel amaçlar ve kazanımlar/öğrenme çıktıları dikkate alınmıştır. Amaç ifadelerinde benzerliğin olduğu görülmektedir. Dikkat çeken nokta, programlarda daha çok ön plana çıkarılması tercih edilen kavramların farklılığıdır. Kazanımlar/öğrenme çıktıları konusunda ise 2024 TDÖP'nin genel anlamda daha detaylı hazırlandığı ve yeni ifadelerin programa dahil edildiği görülmektedir. Her iki programda da sarmal bir yapının olması ise en temel ortak özellikleridir.

Programlar, içerik ögesine göre incelendiğinde ise bu araştırma kapsamında temalar dikkate alınmıştır. 2019 TDÖP'de yer alan temalardan sadece Çocuk Dünyasının 2024 TDÖP'de tekrarlandığı saptanmıştır. Bunun yanı sıra sınıf düzeylerine ve metin yapılarına göre sınıflandırma yoluna başvurulması, 2019 TDÖP'de zorunlu olan üç temanın yerine tek bir zorunlu temaya yer verilmesi söz konusu program ile gelen yeniliklerdir.

Eğitim durumları ögesi çerçevesinde incelenen “Strateji ve Yöntem Öğretimi Uygulama Esasları” ile “Üretim Atölyesi Uygulama Esasları” başlıkları daha önceki hiçbir Türkçe dersi öğretim programında yer almamaktadır. Alanyazında önemle ifade edilen stratejilere programda yer verilmesi dikkate değerdir ancak bu konuda öğretmenlere teorinin ötesinde, uygulama odaklı fırsatlar sunulması, hizmet içi eğitimler

verilmesi etkili ve nitelikli bir Türkçe öğretim sürecinin yaşanmasını kolaylaştıracaktır. Üretim atölyeleri de benzer şekilde çağdaş yaklaşımlara uygun bir çalışma ortamı yaratmasına karşın programda belirtilen ifadelerden hareketle süre kullanımının öğretmenlerin yaşayabileceği bir problem olacağı düşünülmektedir.

Bir program geliştirme sürecinin belki de en kritik öğelerinden olan ölçme-değerlendirme ögesi açısından 2019 ve 2024 TDÖP'leri incelendiğinde her ikisinin de ölçme- değerlendirilmede çağdaş yöntemleri ön plana çıkardığı, öğretim sürecinin değerlendirilmesine vurgu yaptığı görülmektedir. Ancak özellikle dil yapılarının değerlendirilmeye tabi tutulmaması 2024 TDÖP'yi diğer programdan ayırmaktadır. Bunun yanı sıra programın örnek ölçme araçlarına yer verilmesi noktasında da 2006 TDÖP ile benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkarak şu önerilerde bulunulabilir:

◆ 2024 TDÖP'nin işlevsel olabilmesi için programın uygulayıcıları olan öğretmenlerin de yeterli donanıma sahip olması gerekmektedir. Dolayısıyla gerekli ve nitelikli hizmet içi eğitimlerin verilmesi, hangi program öğeleri konusunda yetersizlik varsa o doğrultuda hizmet içi eğitimlerin tekrarlanması,

◆ Programın bütünü ile bazı başlıklar altında verilen açıklamalar arasındaki tutarsızlıkların giderilmesi,

◆ Öğretimine dair oldukça kapsamlı bir bölüme yer verilen dil yapıları konusunun değerlendirmeye tabi tutulması,

◆ Aynı kavram alanına giren temalar yerine 2019 TDÖP'de yer alan bazı temaların getirilmesi,

◆ Üretim atölyelerinin işlevsel olabilmesi için öğretmenlerin en çok yakındıkları sürenin yetişmemesi gibi konularda daha gerçekçi ve somut çözümler getirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akyol, H. (2003). Metinlerden anlam kurma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 49-58.

Aslanoğlu, A. (2016). Grup içinde bireyin değerlendirilmesi: akran ve öz değerlendirme. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 34(2), 35-50.

Aslan, D. ve Aydın, H. (2015). Yapılandırmacı öğretim kuramının felsefi paradigmaları: bir derleme çalışması. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 56-71.

Bozgün, K. (2021). İlkokul öğrencilerinin okuma-yazma motivasyonunda sosyal-duygusal gelişim, azim ve okulda öznel iyi oluşun rolü. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Amasya Üniversitesi, Amasya.

Çeliköz, N. (2004). Yeni program geliştirme anlayışına dayalı olarak geliştirilen bir program tasarımının öğrenci başarısına etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 99-113.

- Çobanoğlu, R. ve Yıldırım, A. (2021). Türkiye’de program geliştirme çalışmaları: Cumhuriyet’in ilanından günümüze tarihsel bir analiz. *TEBD*, 19(2), 810-830.
- Demirci, K. (2010). Derin yapı ve yüzey yapı kavramlarından ne anlıyoruz?. *Turkish Studies*, 5(4), 291-304.
- Demir, T. (2022). Türkçe öğretimi için etkileşimsel bir yöntem: kademeli sorumluluk aktarım modeli. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 50-60.
- Ergin, İ., Kanlı, U. ve Tan, M. (2007). Fizik eğitiminde 5E Modeli’nin öğrencilerin akademik başarısına etkisinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(2), 191-209.
- Esen Aygün, H. (2021). İlkokul öğrencilerinin okuduğunu anlama becerisi ile okuma kaygısı arasındaki ilişkide okuma alışkanlığının aracı rolü. *Millî Eğitim*, 50(231), 91-109.
- Göçer, A. (2020). Alan eğitiminde ölçme ve değerlendirme: Türkçe eğitimi örneği. *International Journal of Language Academy*, 8(3), 285-295.
- Gökmenoğlu, T. ve Eret, E. (2011). Eğitim programları ve öğretim anabilim dalı araştırma görevlilerinin bakış açısıyla Türkiye’de program geliştirme. *İlköğretim Online*, 10(2), 667-681.
- Güneş, F. (2012). Okuma ve zihni yönetme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 1-15.
- Karakoç Öztürk, B. (2016). Bir eylem araştırmasının öğrencilerin öykü yazma becerilerine yönelik algılarına ve yazma kaygılarına etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 390-415.
- Karatay, H. ve Aksu, Ö. (2017). 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modeli’nin 8. Sınıf Öğrencilerinin Ev Ödevlerini Hazırlamaya Etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 313-335.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 170-189.
- Kurudayıoğlu, M. ve Kiraz, B. (2020). Dinleme stratejileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 386-409.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 28, 283-298.
- Kocayığit, A. ve Aykaç, N. (2019). İlkokul Türkçe öğretim programının eğitim programı öğeleri açısından değerlendirilmesi (1923-2017). *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(4), 251-279.
- MEB (2019). Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2024). Ortaokul Türkçe dersi (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) Türkiye yüzyılı maarif modeli. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.

Özdemir, O. (2020). Türkçe eğitiminde geliştirilmesi gereken bir üst düzey düşünme becerisi: analitik düşünme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 950-971.

Taşkaya, S.M. ve Karadağ, R. (2018). *Türkçe öğretimi*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.

EVALUATION OF 2019 AND 2024 SECONDARY SCHOOL TURKISH COURSE PROGRAMS IN TERMS OF EDUCATION PROGRAM ELEMENTS

ABSTRACT

The aim of this research is to compare and evaluate the 2019 Secondary School Turkish Curriculum and the Turkish Curriculum that is deemed appropriate to be implemented in 2024 in terms of the purpose, content, educational status and measurement-evaluation elements of the curriculum. In the research, both programs were examined in terms of four basic elements using the document analysis method. The documents of the research consist of the Turkish Curriculum published in 2019 and 2024. In this context, the special purposes and achievements/learning outcomes for the purpose/target element of the programs and the themes according to the content element were taken into consideration. When the programs are examined in terms of the said elements, it is seen that the subjects mentioned in the 2019 Turkish Curriculum are included in the 2024 Secondary School Turkish Curriculum with expanded content and with explanatory examples. In this case, the role of preparing both programs on the axis of the constructivist approach is important. In particular, issues such as the active construction of knowledge by the student, the importance given to the concept of readiness, and the prioritization of learning by doing rather than a rote-learning approach form the basis of both programs and are reflected in their purpose statements.

In the objectives determined specifically for the Turkish course, the perspectives on the importance of the four basic language skills, the spiral structure, and the thematic approach are similar. However, there are also points where the two programs differ. It can also be said that there are topics such as grammar/language structures that are positioned in a different place compared to the previous program. According to the educational status element, the application principles of strategy and method teaching and the application principles of production workshops, which are included for the first time in the 2024 OTDÖP, have been taken into consideration. When the 2019 and 2024 TDÖP are examined in terms of measurement and evaluation, which is perhaps the most critical element of a program development process, it is seen that there are intense similarities due to the reflection of the constructivist approach, but sample materials are presented to teachers in the 2024 OTDÖP. As a result of the research, it can be said that the programs have not undergone a radical change in terms of the four basic elements of the curriculum, and although it is thought that there are major changes compared to the implemented program, in fact, only the headings that have been mentioned in the literature for years, such as metacognitive strategies, have been included in the program. However, when the programs are examined as a whole with their different dimensions, it is seen that there are semantic gaps between the sections. As a result of all these, it is concluded that although the 2024 TDÖP is well prepared, in order for it to be functional, the teachers who are the implementers of the program must also have sufficient equipment and the conditions must allow the implementation of what the program says.

Keywords: 2024 Secondary School Turkish Curriculum, 2019 Turkish Curriculum, Maarif Model, elements of the curriculum.